

**OSMANLI'DA KAPİTALİZM NEDEN GELİŞEMEDİ..
BATI'DA BİR SİVİL TOPLUM OLUŞTU DA BİZDE NEDEN OLUŞMADI..
TARİHİMİZİN DERİNLİKLERİNDE, DEVLETE KARŞI DİRENİŞLER SÜRECİNDE KÖKLERİMİZİ
ARIYORUZ (3)!..**

1.BÖLÜM:

**İDEOLOJİ NEDİR,
DEVLET VE İDEOLOJİ..DEVLETİN İDEOLOJİSİ OLUR MU?
PEKİ YA OSMANLI DEVLETİNİN?.**

2.BÖLÜM:

**“GELENEKLERİMİZE-KÜLTÜRÜMÜZE UYGUN TÜRK TİPİ BAŞKANLIK SİSTEMİNİN VE
DEVLET ANLAYIŞIMIZIN” TARİHSEL KÖKLERİ!..**

Münir Aktolga
Şubat 2015

İÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM	1
İDEOLOJİ NEDİR	2
BİR SİSTEM OLARAK TOPLUM	2
BİLGİ KİMLİK İLİŞKİSİ..VE İDEOLOJİYE GİDEN YOL	3
PEKİ YA DEVLET..DEVLETİN İDEOLOJİSİ KONUSU?	5
MARKSİST-LENİNİST DEVLET ANLAYIŞININ ELEŞTİRİSİ	9
YA PEKİ, ANTIKA DEVLET, O NASIL BİR DEVLETTİR-O KİMİN DEVLETİDİR, VE DE ONUN İDEOLOJİSİ NASIL BİR İDEOLOJİDİR?	10
KİMİZ BİZ, NEDEN “KENDİMİZE BENZERİZ”!	12
DEVLET VE BİREY.. BATI'DA VE BİZDE	13
2.BÖLÜM:	14
“OSMANLI RESMİ İDEOLOJİSİ”	15
“TÜRK TİPİ DEVLET VE BAŞKANLIK SİSTEMİ”NİN TARİHSEL KÖKLERİ	17
“CİHAN HAKİMİYETİ ANLAYIŞI”	18
KAANIN TÖRE KOYMA YETKİSİ-“örfi kanunların” tarihsel kökeni-	19
KLASİK OSMANLI SULTANI TİPİNİN ORTAYA ÇIKIŞI-Bunda Bizans'ın etkisi-	20
“3-SALTANAT-I SENİYYE (SİYASAL İKTİDAR), SULTAN (PADİŞAH)”	26
“OSMANLI RESMİ İDEOLOJİSİNİN KARAKTERİSTİKLERİ”	39
SONUÇ	41

1.BÖLÜM

GİRİŞ

“Stratejik olarak derin tarihimizden” kaynaklanan “Stratejik zihniyetimizi” temel olarak “Türk usulü”, “tarihimize ve kültürümüze, geleneklerimize uygun” bir başkanlık sistemini tartışmaya hazırlanıyoruz.. “Rahmetli Türkeş tarafından da tarih ve töremize uygun olduğu ifade edilen”¹ böyle bir sistemi tartışmaya hazırlandığımız şu günlerde, “gelinim sana söylüyorum kızım sen anla” diyerek (!) konuya açıklık getirmek amacıyla (tartışmanın nasıl bir tarihi zemin üzerinde geliştiğine işaret etmek amacıyla) bu çalışmayı yayınlıyorum. Başkanlık sistemi konusundaki daha ayrıntılı-somut düşüncelerimi daha sonra AK Parti bu konudaki programını açıkladıktan sonra ifade etmeye çalışacağım.

¹ http://www.ihlassondakika.com/haber/Cumhurbaskani-Erdogan-TESK-heyetine-hitap-etti_615282.html

Çalışma iki kısımdan oluşuyor. Birinci kısım aşağıda. İkinci kısım ise daha sonra yayınlanacak. Bu bölümde (yani çalışmanın ikinci kısmında) konuya ilişkin olarak daha çok A.Yaşar Ocak'ın ve Halil İnalçık'ın açıklamalarına yer vereceğim. Bu arada ben sadece araya girerek bunlara kendi açıklamalarımı ilave etmekle yetineceğim..

Bismillah diyerek başlayalım!..

İDEOLOJİ NEDİR

İdeoloji, sınıflı toplumlarda, toplumsal sınıfların, ya da kendisi de bir sınıflı toplum gerçekliği olan bir devletin, yaşamı devam ettirme mücadelesinde olaylara ve süreçlere, dış dünyaya, toplumdaki diğer sınıf ve tabakalara, veya başka toplumlarla olan ilişkilere kendi bireysel varoluş eksenlerini-,,kendinde şey“ olarak, ,,kendisi için“ varlıklarını-temel alan bakış açısıdır. Daha başka bir deyişle, toplumsal sınıfların ve devletin dış dünyaya ve kendilerine, kendi varoluş zeminlerine yerleştirdikleri koordinat sisteminden baktıkları zaman görünenlerin (ortaya çıkan düşünce ve fikirlerin) rasyonel- sistemazite- hale gelmesiyle ortaya çıkan paradigmal dünya görüşüdür.

Bu tabii çok genel ve soyut bir tanım. Olayı daha elle tutulur hale getirmek için açmamız gerekiyor. Bunun için de önce, ,,bir sistem olarak ele aldığımız zaman toplum nedir“ sorusundan yola çıkacağız. Sonra da sıra, bu zemin üzerinde, sınıflı toplum ve devlet gerçeğini ele alarak, bütün bu açıklamalar zemininde ideoloji olayını yerine oturtmaya gelecek.. Çalışmanın odak noktasını oluşturan ,,Osmanlı Devleti'nin ideolojisi“ konusunun bu açıklamalardan sonra daha anlaşılır hale geleceğini düşünüyorum.

BİR SİSTEM OLARAK TOPLUM

Evet, önce, ,,toplum nedir“ onu anlamaya çalışıyoruz:

Toplum, elementlerini insanların oluşturduğu bir sistemdir. Nasıl ki çok hücreli bir organizma, elementlerini hücrelerin oluşturduğu bir sistemse, toplum da insanlardan oluşan bir sistemdir. Milyarlarca hücre bir araya geliyorlar, birbirleriyle bağlaşılarak insanı oluşturuyorlar. Sonra, bu insanların bir araya gelmesiyle de toplum ortaya çıkıyor.

“Sistem Teorisi'nin Esasları, ya da Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi'nde”² şöyle diyorduk: “Kendi aralarında bağlaşım-ilişki halinde olup, birbirlerinin varlık şartı olan; yani, ancak bu bağlaşımın-ilişkinin sonucu olarak ki, birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre bir varlığa sahip olabilen gerçekliklerin (ki, bunları biz, PARÇA ya da ELEMENT olarak tanımlıyoruz) meydana getirdiği bütüne bir SİSTEM denilir”.³

“Bu evrende var olan her şey, kendi içinde, A ve B gibi, yapısal ve fonksiyonel anlamda iki temel parçadan oluşan bir A-B sistemi iken (buradaki A ve B rasgele-sembolik ifadelerdir), aynı anda, bir dış unsurla etkileşmeye bağlı olarak sistem merkezinde ortaya çıkan izafi varlığıyla, bir başka A-B sisteminin içinde de yer alır (gene, bu sisteme göre bir A ya da B olarak) var olur”. (a.g.e)

En basit örnek olarak bir insanı ele alalım: Eğer insanı bir sistem olarak ele alırsak, onu, A:Beyin ve B:Organlardan oluşan bir A-B sistemi olarak ifade edebiliriz. Dikkat ederseniz, bu ifade sadece organizmanın bir sistem olarak iç yapısına işaret etmektedir. Burada Ahmet, Hasan, ya da Elif vb. yoktur henüz ortada. Bir insanın kendi nefsiyle-kimliğiyle varlığı onun dış dünya ile, başka insanlarla-sistemlerle ilişkileri içinde gerçekleşir-ortaya çıkar. İnsanı, bir an için, bütün dış dünyadan soyutlayarak düşünecek olursak, o, iç yapısı bakımından sistem merkezindeki sıfır

² www.aktolga.de, 4. Çalışma

³ Dikkat edin, buradaki kritik nokta, sistem gerçekliğinin, herbiri önceden, kendinde şey-mutlak gerçeklik-olarak varolan nesnelere, daha sonra, birbirlerine bağlanarak kendi aralarında oluşturacakları bir birlik olmayıp, onun, karşılıklı etkileşme-ilişki esnasında birbirlerini yaratırken yaratılan unsurlardan oluşan izafi bir gerçeklik olmasıdır.

noktasında gerçekleşir-varolur (onun “kendi varlığında yok olan” hali diyoruz biz buna!⁴). Kendi nefsiyle-benliğiyle insan, aynı anda, sistem merkezi diye tanımladığımız bu sıfır noktasında, çevreyle etkileşmeye bağlı olarak gerçekleşen-ortaya çıkan-ve nöronal bir etkinlikte temsil olunan izafi bir varlıktır-oluşumdur. Bu durumda organizma, ilişki içinde olduğu nesnelere göre, her seferinde başka bir A-B sisteminin içinde A ya da B olarak gerçekleşerek (her seferinde başka bir nöronal etkinlikte temsil olunarak) izafi bir varlığa sahip olmakta, kendini yeniden üretmektedir. Örneğin “ben” -benim varlığımı temsil eden benliğim- ilişki içinde olduğum her nesneye göre beynimde yeniden oluşan -ya da aktif hale gelen- nöronal bir aktivite modeliyle temsil edilerek gerçekleşen izafi bir varlığım-gerçekliğim- siz de öyle; öyle, bütün nesnelere göre varlığı değişmeyen mutlak gerçeklikler, “kendinde şey” varlıklar yoktur bu evrende!

Aynı şekilde, bir toplum da böyledir. Onu da gene kendi içinde bir A-B sistemi olarak ele alabiliriz. Bu durumda da gene sistemin elementleri olan insanlar üretim faaliyeti içinde örgütlenerek üretim ilişkileriyle sistemin iki temel parçasını meydana getirecek şekilde birbirlerine bağlanırlar (sınıflı toplumlar söz konusu olduğu zaman bunlar “yöneten” ve “yönetilen” sınıflar olarak ifade edilirler)..

İşte, her türlü idealist ve materyalist bilgi teorisinin-“varoluş” anlayışının ötesinde, eski dünyaya ait bütün o felsefi dünya görüşlerinin içinden onların diyalektik anlamda inkârı olarak çıkıp gelen “varoluşun genel izafiyet biliminin”⁵ özü-esası budur..

BİLGİ KİMLİK İLİŞKİSİ..VE İDEOLOJİYE GİDEN YOL..

Peki, insan ve hayvan, bunların her ikisi de çok hücreli organizmalar, ikisi de hücrelerden oluşan sistemler, ve ikisi de, son tahlilde birer bilgi işlem sistemi⁶; bu durumda, bir hayvanlar topluluğu olan “sürü”yle, insan toplumu arasındaki fark nedir, nereden kaynaklanmaktadır?

İnsan, üretme yeteneğiyle hayvandan ayrılıyor. Hayvan, çevrenin karşısında “duygusal reaksiyonlarla” hayatta kalma mücadelesi vererek varlığını sürdürürken, insan üretirken, üretirken varoluyor. Yani, aradaki fark dönüp dolaşıp üretim faaliyetine dayanıyor..

Üretim ise bilişsel (cognitive) bir faaliyettir. Yani ancak, üretim ilişkileriyle birbirlerine bağlı olan toplum yarattığı insanlar tarafından planlı bir faaliyet olarak yapılabilir. Belirli bir hedefe ulaşmak için plan yaparak problem çözmeye dayanan kolektif-toplumsal bir faaliyettir o. İnsanlar ve toplumlar ancak bu türden yaratıcı bir faaliyet içinde varolarak-gerçekleşebiliyorlar.

Hayvanlar söz konusu olduğu zaman olay bu noktada- bilişsel faaliyet sınırında bitiyor. Çünkü onlarda bina insanlardaki gibi böyle iki katlı değildir. Yani hayvanlarda, insanlarda olduğu gibi, duygusal benliğin üzerine inşa edilen bilişsel bir varoluş hali-dolayısıyla da bilişsel bir benlik ve bilinç- söz konusu değildir. Bu yüzden de, bilişsel bilim terminolojisinde hayvanlarda duygusal benlikle birlikte ortaya çıkan bilince, “bilinç dışı duygusal bilinç” adı verilir ve olay burada biter.

Ama insan öyle değildir! O, duygusal bilinciyle-kimliğiyle hem binanın alt katında oturan bir hayvandır, hem de, aynı anda, bilişsel işlem yapabilme yeteneğiyle-bilişsel kimliğiyle evrim sürecinin iki katlı olarak tasarladığı-inşa ettiği- binanın üst katındaki komşu olarak daha başka bir niteliktir.

İnsanların ve insan toplumlarının gelişmesi, yani binanın bu şekilde iki katlı olarak inşası süreci ise öyle birden bire ortaya çıkmıyor, belirli aşamalardan geçerek gerçekleşiyor. Yeni

⁴ İşte, Yunus’un, „beni bende demen bende değilim, bir ben vardır bende benden içeri“ diyerek tanımlamaya çalıştığı „benden içeri olan“ o „ben“in, yani, sistem merkezini temsil eden sıfır noktasının- „Hak“ kın-diyalektiği bundan başka birşey değildir!..

⁵ Bak, yukarıda a.g.ç

⁶ “Bilgi işlem sistemi” konusunda gene daha önce a.g.ç ,ya bakınız..

doğan bir çocuğu düşününüz. Bu durumda, yani ilk aşamada, esas olan hayvanlardaki gibi duygusal bir varoluş haliyle birlikte ortaya çıkan duygusal bir benliktir. Ergenlik çağına kadar olan sürede, bunun yanı sıra bilişsel benlik de gelişmeye devam eder. Okula gitme, öğrenme, bilişsel işlem yapabilme yeteneğini geliştirme çabaları falan hep bu arada binanın ikinci katını inşa için atılan adımlardır. Bu süreç içinde, ergenlik çağıyla birlikte ilginç bir durum ortaya çıkar. Çünkü bu dönem, sözkonusu iki kimlik arasında iplerin-kontrolün kimin-hangi tarafın-elinde olacağı konusunda bir altüstlük (gel-gitler) çağıdır. İki yan-iki kimlik-arasında henüz daha bir denge oluşmadığı için, duruma göre, bazan duygusal ben, bazan da ötekisi-yani bilişsel ben- öne çıkmaktadır. Ama, en tehlikelisi, duygusal ben'in sistemin bilişsel işlem yapabilme yeteneğini de (yani bilişsel kimliği de) kontrolü altına alarak sisteme hakim olup, ortaya çıkan bu anormal durumu sürekli kılmak için adımlar atmaya başlamasıdır.

Bu çalışmanın çerçevesi içinde bizim konumuz (yani, ideoloji konusu) işte tam bu noktayla ilgili!. Toplumsal düzeyde, duygusal yanın bilişsel yanı kontrolü altında tutmaya çalıştığı o kendine özgü durumu açıklamaya çalışıyoruz!. Bu dönemi, nerede duracağını henüz daha tam olarak kestiremeyen, benlik-kimlik sorununu çözümleyerek belirli bir dengeye kavuşup yerine oturamamış olan sistemin kendini arayışı dönemi olarak da tanımlayabiliriz.

Duruma göre, bu dönem bazan uzun, bazan da kısa sürebilir. Ama her halukarda insanların ve toplumların başına gelen felaketlerin çoğunun bu döneme rasladığını unutmamalıyız. Bütün o hesap hataları, kendi gücünü olduğundan fazla görme, ya da abartma durumu falan hep bu dönemin özellikleri arasındadır. **“Saplantı”, ya da “ideoloji” deyip geçiverdiğimiz ben merkezli o hazır bilgi kalıpları-nöronal programlar da hep bu dönemde ortaya çıkarlar. Somut durumların objektif tahlilini (“bilişsel işlem”) yapamayan sistem, kendisine (o anki psikolojisine uygun) hazır bilgi kalıpları (nöronal programlar) edinir-ya da yaratır-sonra da bunların “aydınlattığı” yolda ilerlemeye çalışır!.**

Bu açıdan bakınca, ideoloji olayıyla pozitivist dünya görüşü arasındaki ilişki de kendiliğinden ortaya çıkıyor zaten. Çünkü bütün ideolojiler, son tahlilde, pozitivist dünya görüşüyle-felsefeyle- birlikte hayatiyet kazanan toplum mühendisliği ürünleridir. Objektif gerçeklikten yola çıkarak, bilişsel işlem yapıp-problem çözerek ilerlemek yerine (varolanın-yani objektif gerçekliğin yerine tasavvur ettiğin sanal gerçekliği koyarak) gerçekleşmesini istediğin bir hedefe doğru hayattan kopuk bir şekilde yapılan toplumsal mühendislik faaliyetiyle önceden çizilen bir yolda kör bir gidişi temel alırlar.

Duygusal “ben” dış dünyaya sadece kendi varlığını temel alan bir koordinat sisteminden bakacağı için, kendisini, varlığı “kendinde şey” olan “mutlak bir gerçeklik” olarak görür. Varlığının-kimliğinin dış dünyadan gelen etkilere-girdilere- göre gerçekleşen izafi bir oluşum olduğunu, herşeyin (varoluşun kendisinin de), dışardan gelen etkilere karşı bir reaksiyon hazırlama süreciyle birlikte başladığını anlayamaz. Anlayamaz, çünkü anlamak dediğimiz şey, olayları ve süreçleri belirli bir koordinat sisteminin değerlerine göre ele alabilmekle başlar. Duygusal benliğin dünyasında ise tek bir koordinat sistemi vardır ortada ki, o da, “ben”i temel alarak bu duygusal “ben”le birlikte gerçekleşmektedir.

Bilişsel benlik ise bambaşkadır. O, ancak üretim süreciyle birlikte, onun içinde ortaya çıkar. Ürün, organizma-nesne etkileşmesinin sonucu-

sentez- olduğu için, üretim süreci üçüncü bir varlığı temsil eden yeni bir koordinat sisteminin daha ortaya çıktığı bir süreç haline dönüşür. İşte, bilişsel benlik, sürece ürünü temel alan bu üçüncü koordinat sisteminden bakabilen benliktir. Daha başka bir deyişle o (yani bilişsel benlik), her an kendini yeniden üreterek içimizdeki binanın üst katında oturan (ve herşeyi- olup bitenleri gözetleyen) insana ilişkin biliminsanı kimliğidir! Evet, aynen böyle! Bilişsel bir instanz olarak insan, olayları ve süreçleri-ve de kendi nefsi- onlara objektif olarak bakarak görebilen bir varlıktır.

PEKİ YA DEVLET..DEVLETİN İDEOLOJİSİ KONUSU?..

İdeolojyiyi, “sınıflı toplumlarda, toplumsal sınıfların, ya da kendisi de bir sınıflı toplum gerçekliği olan bir **devletin**, yaşamı devam ettirme mücadelesinde olaylara ve süreçlere, dış dünyaya, toplumdaki diğer sınıf ve tabakalara, veya başka toplumlarla olan ilişkilere kendi bireysel varoluş eksenini-„kendinde şey“ olarak, „kendisi için“ varlığını-temel alan bakış açısı; dış dünyaya ve kendisine, kendi varoluş zeminine yerleştirdiği koordinat sisteminden baktığı zaman görünenlerin (ortaya çıkan düşünce ve fikirlerin) sistemazite hale gelmesiyle ortaya çıkan paradigmal dünya görüşü” olarak tanımlamıştık. **Şimdi sıra geldi devlet-ideoloji ilişkisine. Ama önce devlet olayını ele alalım; devlet nedir onu da bir görelim:**

Sınıflı bir toplumda devlet, toplum bir sistem olarak ele alındığı zaman, onun (sistemin iç yapısını oluşturan unsurlar olarak A ve B ‘nin ötesinde) sistem merkezinde oluşan merkezi toplumsal varlığını temsil eden instanzdır, daha başka bir deyişle, sistemin merkezi varoluş instanzıdır.

Her sistemin bir merkezi vardır!..⁷

Evet, her A-B sisteminde, sisteme “dışardan” gelen madde-enerjinin-informasyonun işlenmesi A ve B’nin kollektif-organize çabalarının sonucu olur, bu doğru. Ama, bu süreci sistemin dışından izleyen birisi olayı böyle değerlendirmez! Çünkü, A-B sisteminin içinde olup bitenler onun sorunu değildir!. Onun için önemli olan ortaya çıkan sonuçtur. O, bu sonuca bakarak, bunu, A-B’nin dışardan gelen bir etkiye cevap verirken, sistem merkezindeki varlığıyla tek bir vücut olarak gerçekleşmesi olayı olarak değerlendirir. Yani, bir A-B sistemi, kendi içinde olup bitenlerin ötesinde, dışarıya karşı, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla tek bir vücut olarak temsil olunur-gerçekleşir. Evet, onun bu “varlığı”, dışardan gelen etkinin-mesajın sistemin içinde işlenmesi sonucunda oluşmaktadır; ama, sistemin içindeki üretim süreci tamamlanıpta ürün-output- oluştuğu an, bu, A-B’nin bir dış etkiye karşı tek bir vücut olarak gerçekleştirdiği cevap olarak bilinir. **Her durumda, bir A-B sistemiyle, bizim “dış unsur” olarak ifade ettiğimiz çevre arasında böyle bir ilişkinin mevcut olacağını da dikkate alırsak, ortaya çıkan sonucu şöyle ifade edebiliriz: “Her şey”, kendi içinde bir A-B sistemi iken, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla kendi dışındaki başka bir unsurla olan ilişki esnasında oluşan başka bir A-B sisteminin içinde “bir şey” olarak da var olur, gerçekleşir. Bir A-B sistemi için “dış unsur” olan-“çevre” olan şey, aynı anda, A-B’nin sistem merkezindeki varlığıyla içinde yer aldığı başka bir A-B sisteminde A, ya da B dir.**

“Sistem merkezi” deyip duruyoruz, peki, bir sistemin içinde, o “sistemin merkezini” temsil eden bir “nokta”-instanz var mıdır gerçekten?

Cevap, “hayır yoktur” olacaktır! Evet, her sistem, sistem merkezindeki “sıfır noktasında” temsil edilir, ama, sistemin iç yapısı açısından böyle bir “noktaya” bir varlık izafe etmek,

⁷ www.aktolga.de 4.Çalışma

sıfıra uzay-zaman içinde maddi bir varlık izafe etmek demektir ki, bu da saçmadır! Sıfır “yokluğu”-“varlık içindeki yokluğu”- temsil eder. Bu nedenle, “olmayan” bir şeyin uzayda bir “noktayla” temsili de mümkün değildir!⁸ Ama gene de biz deriz ki, “her sistem, sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur”! Böyle deriz, çünkü ona- sıfır noktasına- izafe ettiğimiz bu “varlık”, aynı zamanda, bütün sistemlerin-varlıkların mutlak gerçeklikler olarak varolmadıklarını, şeylerin, “kendi varlıklarında yok olan” izafi gerçeklikler olduğunu da ifade eder! Şeylerin “varlıkları” onların “kendi dışlarındaki” başka “şeylerle” olan ilişkileri-etkileşmeleri- esnasında “gerçekleşen” izafi bir oluşumdur!..

Bu o kadar önemli bir sonuçtur ki, bunu kavramadan, yani sıfırın bu sanal-potansiyel gerçekliğini-fonksiyonunu kavramadan başka hiç bir şeyi kavramak mümkün değildir!⁹

HER DURUMDA, SİSTEM MERKEZİ, SİSTEMİN İÇİNDEKİ “DOMİNANT UNSUR” TARAFINDAN TEMSİL OLUNUR!

Sistem gerçekliğinin kendi içinde örgütlü bir bütün olduğunu söylemiştik. Şimdi, bu “örgütlü olma” halini-bu “görev bölüşümü” olayını biraz daha yakından ele almaya çalışacağız:

Her sistem, her örgüt, “dışardan” gelen madde-enerjiyi-informasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirip işleyerek (processing) bir ürün-output-çıktı oluşturmuyor mu; bir sistemin, ya da bir örgütün bütün fonksiyonlarının özü, sistemin içinde yapılan bütün işlerin esası bu değil mi? Elbette! İşte, “görev bölüşümü” dediğimiz olay da bu süreç esnasında, ürünü-çıktıyı- gerçekleştirebilmek için yapılıyor zaten. Sistemin üzerine “çevreden” bir etki geldiği zaman-buna “girdi” deniyor- önce, bu etkiye karşı nasıl bir reaksiyon oluşturulacağı belirleniyor, yani bir reaksiyon modeli- bir plan oluşturuluyor, sonra da, motor sistem aracılığıyla bu planı-modeli hayata geçirmek için çaba sarfediliyor. İşte, bütün o varoluş çabalarının-üretim olayının da-esası budur!. Her sistemin-örgütün- içinde var olan, ve bizim “görev bölüşümü” dediğimiz, yapılan işe, fonksiyona göre birbirini tamamlayarak varolma olayının esası budur!.

Şimdi soru şu; sistemin içinde, “sen şu işi”, “sen de bunu yap” diye görev dağıtan bir instanz- “merkez” (bu anlamda bir orkestra şefi) olmadığına göre, nasıl gerçekleşiyor bu görev bölüşümü? Kimin hangi görevi yapacağı nasıl belirleniyor?..

Cevap çok basit, ama basit olduğu kadar da çarpıcı!! Çünkü, görev bölüşümünü belirleyen, informasyon işleme-varoluş mekanizmasının kendisidir!¹⁰ Bu ise, nedeni niçini olmayan bir süreçtir! Evrensel oluşumun-varoluşun doğal mekanizmasıdır! Biraz açalım:

İnformasyonu alıyor musun? Evet! Niye alıyorsun olur mu! Etkileşme olayı bu! Karşı taraf dışardan geliyor, seni etkiliyor! Sen de, kendi varlığını korumak-onu yeniden üretebilmek için bu etkiyi değerlendirerek ona karşı bir reaksiyon oluşturmak zorunda kalıyorsun. Yani, “hayır bütün bunlar beni ilgilendirmez” diyerek dış dünyayla arana mutlak bir sınır çizemezsin (çizmeye kalksan bile bu da gene bir cevaptır-reaksiyondur)!! Çünkü, her türlü etkiye kapalı bir şekilde, bütün diğer varlıklardan “bağımsız” olarak “mutlak” anlamda varolan “kendinde şey” varlıklara yer yoktur bu evrende!!¹¹.

Peki, nasıl yapacaksın bu işi, nasıl koruyacaksın içinde kendi varlığını da ürettiğin o denge durumunu? Ya da, bir üst denge durumuna nasıl ulaşacaksın? Bunun için neye ihtiyaç var?

⁸ “Dünyanın merkezi”ni düşünelim! Dünyanın merkezinde bu merkezi temsil eden maddi bir gerçeklik-böyle bir nokta- var mıdır?..

⁹ Bu konuyu burada daha fazla ayrıntıya girerek uzatmak istemiyorum. İsteyen www.aktolga.de 4 ve 3. Çalışmalara girerek konuyu daha da açabilir..

¹⁰ Bunu, hiçbir “orkestra şefinin” bulunmadığı bir “oda orkestrasında” görev dağılımını herkesin birbirine bakarak belirlemesine benzetebilirsiniz!.. Bu konuyu www.aktolga.de 2. Çalışma’da beyinin nasıl çalıştığını incelerken daha somut bir şekilde ele almıştık!..

¹¹ www.aktolga.de 3. Çalışma..Bilindiği gibi, “kendinde şey” olarak- “mutlak maddi gerçeklik” olarak- varolma anlayışı materyalizmin temel kabulüdür!..İdealizm ise, “hayır”, “mutlak” olan önceden varolan ve onları yaratan “idee”dir der!..

Bilgiye değil mi! Önce, dışardan gelen informasyonun-etkinin- ne olup olmadığını anlayarak onu değerlendirmek için, sonra da, ona karşı bir eylem-reaksiyon-davranış biçimi geliştirebilmek için bilgiye ihtiyaç vardır.

İşte, bir sistemin içinde, sistemin içindeki bilgiyi kullanarak dışardan gelen informasyonu değerlendirme işinde uzmanlaşan bir unsurun - instanzın- ortaya çıkmasına neden olan süreç budur. Sistemin içindeki ilişkilerle (toplum söz konusu olunca bu ilişkiler üretim ilişkileridir) kayıt altında tutulan bilgi, aslında sistemin bütününe ait olduğu halde, görevi gereği-yani varoluş fonksiyonu olarak- merkezde temsil edilen bütüne ait bu bilgiyi kullanarak sistem adına dışardan gelen informasyonları değerlendirmek durumunda olan instanz-unsur, sistemin bütününe ait bilgiyi sürekli tasarruf eder konumda olduğu için, onunla -bilgiyle- adeta özdeşleşir; sahip olduğu fonksiyon onu adeta “bir bilen” konumuna sokar; bu da ona sistemin içindeki bütün etkinliklerde sanki belirleyici-karar verici- durumunda olan oymuş gibi bir görüntü kazandırır. İşte, “dominant” (baskın, belirleyici) olmanın, “sistem merkezinin sistemin içindeki dominant unsur tarafından temsil ediliyor olmasının” anlamı budur. Bütün mesele, A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan sisteme ait bilginin kollektif karakteriyle (yani bütüne ait olmasıyla), görevi -varoluş fonksiyonu- gereği, bu bilgiye adeta tek başına tasarruf etmek durumunda olan “değerlendirici” unsurun kendine özgü fonksiyonu arasındaki “çelişkide” yatıyor. Ve öyle oluyor ki, kollektif bir ürün olan bilgiye, görevi gereği bireysel olarak tasarruf etme konumu, sistemin içindeki bu “değerlendirici”-“planlayıcı” kutbu, tasarrufu altındaki bilgiden dolayı sanki sistem merkezini de o temsil ediyormuş konumuna sokuyor; ve bu da onu ilişkilerde “dominant” durumuna getiriyor!.

Getiriyor, çünkü ilişkinin karşı tarafında yer alan “motor sistem” unsurlarının fonksiyonu, sistem adına hazırlanmış olan reaksiyon modelinin uygulanmasından-hayata geçirilmesinden ibarettir. Bunun da gene ayrıca bir nedeni yoktur! Ya, dışardan gelen etkinin bozduğu dengeyi yeniden kurabilmek için, ya da, bir üst düzeyde yeni bir denge içinde varlığını devam ettirebilmek için gerekli reaksiyonu-davranış biçimlerini göstermek zorundasın!. Bu da senin varoluşunun bir sonucu-gereği. Bu işi yaparken de, sisteme özgü reaksiyonu gerçekleştiren unsur -motor güç- olarak gerçekleştiriyorsun. Olay bu kadar basittir.

Görüldüğü gibi, görev bölüşümünün altında yatan neden, informasyon işleme mekanizmasının kendisi oluyor. Bütün sistemler, bu mekanizma işlerken, işlediği için varolduğundan, tek bir hücrenin de, çok hücreli bir organizmanın da, bir toplumun da varoluş mekanizması aynıdır. Bütün sistemleri hareket ettiren, sistemin içinde izafi bir varoluş diyalektiğine yol açan “çelişkinin” kaynağı da budur: Sisteme-bütüne-ait bilgiye sistemin içindeki bir unsurun, görevi gereği de olsa, bireysel olarak tasarruf etme durumu, onu, sistem merkezini temsil eder konumuna sokarken, bu durum, sistemin içindeki çelişkinin ve bu çelişkiden kaynaklanan izafi varoluş hallerinin de (hatta, gelişmenin-ilerlemenin, bir durumdan bir başka duruma geçişin de) kaynağı olur...

İşin bir de, “mevcut durumu” -denge halini korumaktan- muhafaza etmekten kaynaklanan yanı var tabii. Evet, denge, son tahlilde, A ve B tarafından birlikte oluşturuluyor. Bu yüzden de, mevcut durumun muhafazasından son tahlilde her ikisi de sorumludur bunların. Ama, dışardan gelen informasyonla-etkiyle birlikte dengenin bozulması söz konusu olduğu zaman, sistem bir yandan mevcut halini -dengeyi- korumaya çalışırken, diğer yandan da, zorunlu olarak, bir durumdan bir başka duruma geçmeye çalışır. Öyle ki, birbiriyle çelişen bu iki süreç, sistemin içinde, mevcut durumu-denge halini temsil eden A ile, bir başka duruma geçişe önyak olan B arasında bir çelişkinin ortaya çıkmasına neden olur. Ama dikkat edilirse, bu çelişki, motor sistem unsuru olarak B'nin, sadece kendi görevini yaparak sistem adına belirli bir reaksiyon modelini hayata geçirmesinden kaynaklanmıyor; dışardan gelen hammadde mevcut durumun içinde, B'nin ana rahminde ürün olarak şekillendiği için, B, kendisinden dolayı değil, ana rahminde taşıdığı ürüne-yeniye- ilişkin bu potansiyelden dolayı yeni bir duruma geçişin temsilcisi konumuna giriyor. A ile B arasındaki çelişkinin kaynağı da işte tam bu noktada ortaya çıkıyor. Bütün bu söylenenleri hemen bir örnek üzerinde somutlaştıralım:

Toplumun bir sistem yapan nedir? O toplumun neyi nasıl ürettiği değil midir? Elbette!.. Peki, bir toplumda, üretim sürecine ve toplumsal yaşama ait bilgiler-yani toplumun bilgi temeli- nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır; insanlar arasında kurulan ilişkiler -üretim ilişkileri- değil midir bu bilgilerin kayıt altında tutulduğu yer? İşte bütün mesele burada yatıyor! Hangi toplum biçimi olursa olsun, o topluma ait temel yaşam bilgileri üretim ilişkileri tarafından temsil edilir. Bu nedenle, toplumsal üretim sürecinde bu ilişkileri-bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden, bu bilgileri kullanarak üretim sürecini planlayan, neyin nasıl üretileceğini belirleyen unsur -instanz- daima o toplumda toplumsal sistem merkezini de temsil ediyor olarak görünür. İşte, sisteme-bütün topluma- ait bilgilere toplumun içinde bir kesimin bu şekilde tasarruf etme -sahip çıkma- fonksiyonudur ki, bütün toplum biçimlerinde, toplumsal planda temel çelişkinin kaynağını oluşturan da budur. Toplumsal-tarihsel evrim sürecinin diyalektiğini harekete geçiren çelişki bu çelişkidir.

İçinde yaşadığımız kapitalist toplumu ele alalım: Burjuvaziyle işçi sınıfı-çalışanlar- arasındaki ilişkiden oluşmuyor mu bu sistem? Peki nedir bu ilişkinin adı, kapitalist üretim ilişkisi değil midir? Kapitalizme ait bilgiler de iki sınıf arasındaki bu ilişkilerle temsil edilmiyor mu?..Kim temsil ediyor peki bu ilişkileri?..Burjuvazi değil mi?.. Kapitalist üretim ilişkisi sermayeyle maddi bir gerçeklik haline gelmiyor mu; burjuvazi de, sermayeye-üretim araçlarına “sahip” olduğu için sistemin egemen-dominant unsuru değil mi?. Burjuvazinin, mevcut durumu –sistemi koruma- onu muhafaza etme görevi de buradan kaynaklanıyor mu?..

İlkel komünal toplumu ele alalım. Sistemi bir arada tutan bilgi temeli nedir burada, “kan anayasasındaki”-“Töre”- bilgiler değil midir bunlar; peki nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır bu bilgiler, komünal ilişkiler değil midir bu bilgilerin temsil edildiği yer. Gelelim komün üyeleriyle komün şefi arasındaki ilişkiye: Komün şefi bütün komün üyelerince seçiliyor, onlarla eşit haklara sahip biri o da. İlişki, aynen

beyinle organlar arasındaki ilişki gibi. Yani, şefin hiçbir üstünlüğü yok diğer insanlardan. Komün üyelerinin kendi aralarından seçtikleri -sistem merkezini temsil eden- bu instanz, bu göreve gelince, görevi gereği, komüne ait bilgi temeli olan kan anayasasını temsil eden unsur haline geliyor.

Ama biz biliyoruz ki, sonra bu durum (yani, dışardan –çevreden- gelen informasyonların-etkilerin değerlendirildiği bilgilere tasarruf etme, bu bilgileri toplum adına temsil etme-kullanma durumu) ilişkiler-sistem değişerek sınıflı toplum gerçekliğine doğru evrildikçe onu -komün şefini- zamanla “dominant” unsur haline getiren zemin haline dönüşüyor. İşte, bütün sınıflı toplumlarda, dış dünyanın karşısında bir sistem olarak toplumsal varlığın-benliğin (self, selbst) temsil edildiği, sistemin merkezi varoluş instanzı olan örgütün -devletin- ortaya çıkış diyalektiğinin altında yatan budur.

PEKİ YA, DEVLETİN İDEOLOJİSİ?..

Sınıflı bir toplumda, sistemin merkezi varoluş instanzı olan devlet de (diğer toplumsal sınıflar gibi) kimlik sorununun çözümlenerek henüz daha yerine oturmadığı bir dönemde- yani ergenlik çağında-duygusal benliğin bilişsel benliği-kimliği kontrolü altında tuttuğu bir aşamada bulunmaktadır. İşte, daha önce “Saplantı”, ya da “ideoloji” olarak adlandırdığımız devlet-ben merkezli hazır bilgi kalıplarının (“devletin ideolojisinin) ortaya çıktığı dönem bu dönemdir. Bu durumda, somut durumun objektif tahlilini (“bilişsel işlem”) yapamayan devlet de, (tıpkı sosyal sınıflar gibi) “kendinde şey” olarak kendisine (o anki psikolojisine uygun) hazır bilgi kalıpları (nöronal programlar) yaratmakta, sonra da bunların “aydınlattığı” yolda ilerlemeye çalışmaktadır. Olay bundan ibarettir!.

MARKSİST-LENİNİST DEVLET ANLAYIŞININ ELEŞTİRİSİ¹²

Bütün bu açıklamalardan sonra, şimdi soruyoruz: Sınıflı bir toplumda devlet (işçi sınıfının ergenlik çağı ideolojisi-bilimi olan Marksizmin bize öğrettiği gibi) basit bir şekilde, “hakim sınıfın örgütü-baskı aracı” mıdır?..

Marksist-Leninist sistem anlayışı aslında Newton Fiziğinin-Klasik Bilim’in sistem anlayışıdır. Buna göre, bütün nesnelere, önce, mutlak bir uzay-zaman içinde, varlığı, varoluşu başka hiçbir nesneye, varlığa bağlı olmaksızın “kendinde şey” olarak varolan varlıklardır (aynen bir patates çuvalının içindeki patatesler gibi!. Çuvalı evren, patatesleri de bunun içindeki varlıklar olarak düşünürseniz, klasik materyalist evren-varlık anlayışına ulaşırsınız!.) Bu durumda, ancak daha sonradır ki, “kendinde şey” olarak varolan bu varlıklar kendi aralarında etkileşmeye de başlarlar!.

Buraya kadar buna “kaba, mekanik materyalizm” deniyor. Marksist felsefe ise bu zemine bir de “diyalektik” kavramını ekleyerek “diyalektik materyalizmi” tanımlar. Bu durumda, her biri gene önceden “mutlak”-“kendinde şey” olarak varolan varlıklar, daima (gene kendileri gibi olan) “kendi zıtlarını yaratarak onunla birlikte varolurlar, ve zamanla kendi zıtlarına dönüşürler”!..

Bir örnek olarak kapitalist toplumu ele alırsak, diyalektik materyalist felsefeye göre buradaki sınıflar-burjuvazi ve işçi sınıfı, herbiri, özünde bir diğerinden bağımsız olan “mutlak gerçeklikleri” temsil ederler. Yani bunların varoluşu karşılıklı ilişkiye bağımlı değildir- bunlar izafi birer gerçeklik değildir. Böyle olunca da tabii ne oluyor o zaman, örneğin kapitalist toplum burjuvazinin temsil ettiği “kendinde şey” bir sistem olarak anlaşılıyor. İşçi sınıfı ise,

¹² <http://www.aktolga.de/m23.pdf>

kendinde şey bu sistemin içinde ondan bağımsız, ama onun zıttı olarak varolan ve gelişen başka bir sistemi-sosyalist sistemi-temsil etmiş oluyor. İşte, işçi sınıfının kapitalist sistemi alterek onun yerini alan başka bir sistemi-sosyalist sistemi-“inşaaya” kalkışmasının mantığı budur!. Görüldüğü gibi Marksist devrim anlayışının özünü Marksist-Leninist sistem-varoluş anlayışı oluşturuyor. Bu durumda, sistemin -kapitalist toplumun- merkezi varoluş instanzı olan örgüt olarak DEVLETE de artık sistemin hakim sınıfı olan “burjuvazinin örgütü” olmaktan başka bir anlam kalmıyor.

Açıkça görüleceği gibi bunun nedeni tamamen materyalist-“kendinde şey” olarak varolma anlayışdır. Herbiri “kendinde şey” olarak varolan iki sınıf ve bunların temsil ettiği iki ayrı sistem var ortada!. Devlet de, egemen sınıfın, yani burjuvazinin temsilcisi olan örgüt oluyor. Burjuvaziyle özdeş olan kapitalist sistemi burjuva-kapitalist devlet temsil ederken, işçi sınıfıyla özdeş olan sosyalist sistemi de sosyalist devlet temsil etmiş oluyor; sisteme materyalist bir zeminden ideolojik bir gözlükle baktığın zaman görünen budur!..

YA PEKİ, ANTİKA DEVLET, O NASIL BİR DEVLETTİR-O KİMİN DEVLETİDİR, VE DE ONUN İDEOLOJİSİ NASIL BİR İDEOLOJİDİR?..

Sınıflı bir toplumu, “yönetenler” ve “yönetilenler”den oluşan bir sistem olarak tasavvur ettiğimiz zaman, ilk anda hemen klasik Batı toplumları geliyor gözümüzün önüne. Örneğin, kapitalist toplum. Ve hemen diyoruz ki, buradaki sınıflar burjuvazi ve işçi sınıfıdır.. Bir de tabii, yukarda açıklamaya çalıştığımız gibi, sistem merkezinde gerçekleşen -bizim “devlet” adını verdiğimiz- merkezi varoluş instanzı.. Bu şema, köleci toplumdaki feodal topluma, oradan da kapitalist topluma kadar bütün Batı toplumları için geçerlidir. Örneğin, feodal bir toplum, feodaller adı verilen yönetenlerle -yönetici sınıfla-, serfler-köylüler adı verilen yönetilenlerden oluşurken, feodal sistemi temsil eden devlet de gene sistem merkezinde “oturan” bir kral tarafından temsil olunur. Benzer bir durum köleci toplum için de söz konusudur.¹³ **Ama dikkat edin, bütün bu toplumların hepsi de, bir şekilde, barbarlığın yukarı aşamasından sonra, toprağa yerleşip tarımsal faaliyette bulunarak medeniyete giren, bu süreç içinde devletleşerek sınıflı toplum haline gelmiş olan toplumdur. Bu yüzden, bu toplumlarda “yönetenler” ve “yönetilenler” daima üretim faaliyeti içinde ortaya çıkarlar. Devlet ise, sistemin merkezi varoluş instanzı olarak, bu süreci-üretim faaliyeti içinde gerçekleşen bu sistemi- temsil eden üst örgüt olarak var olur.**

İşte mesele burada! Bizim gibi, barbarlığın orta aşamasında iken, tarihsel devrim mekanizmasına uygun olarak fetih yoluyla devletleşen toplumlarda ise, sınıflar üretim faaliyeti içinde ortaya çıkmazlar. Bu durumda zaten devlet de, fethedilen toprakları-ülkeleri yönetebilmek zorunluluğu içinde yukardan aşağıya doğru gerçekleşmektedir. Tamamen fetihçiliğin ürünü olan bu tip devletler, daha ilk andan itibaren, fetihlerde elde edilen ganimetin beşte birine sahip olan eski barbar fatih yöneticinin (etrafındaki silahlı-silahsız yoldaşlarıyla birlikte) temsil ettiği (toplanan vergilere-haraçlara el koyan) silahlı bir örgüttür. Bu örgüt ve onu temsil eden yönetici “fatih”, bir süre sonra, aşiretten çıkma bu sistemin yapısı gereği, otomatikman, sistem merkezindeki sıfır noktasında oturduğu kabul edilen “Tanrı” adına “bütün mülkün ve üretim araçlarının sahibi” olan bir instanz haline dönüşür.

¹³ Köleci devlet biraz daha farklı bir olaydır aslında. Köle insan olarak kabul edilmediği için -sistem onu bir üretim aracı olarak gördüğü için- bu durumda sistemin merkezi varoluş instanzı olarak devlet de neredeyse tamamen köleci yönetenler sınıfıyla bütünleşir, onların bir örgütü haline gelir. İşte, bütün o antika Mezopotamya-İrak-Mısır, Çin ve Hind medeniyetlerindeki “devlet” olayının altında yatan gerçek budur. Bütün o taşlaşmış, kendilerini Tanrılaştırmış antika sultanların-firavunların ve onların devletinin varoluş zemini budur.. Ne yazık ki, tarihsel devrim gücü olarak bu antika medeniyetlere saldıran, onları yıkarak onların yerine kendi devletlerini kurmaya çalışan o fukara barbarlar da bir süre sonra bu bulaşıcı hastalığa yakalanırlar!. Antika medeniyetin köleci habisi ruhu zihinsel bir virüs gibi bir süre sonra onları da yutar, yer bitirir ve onları da birer firavun haline dönüştürür!! Burada, bu sürecin diyalektiğini en iyi anlatan kişi olarak İbni Haldun’u anmadan geçmeyelim..(bak, www.aktolga.de 5.Çalışma)

Dikkat edilirse, burada yönetenler sınıfı, feodaller, ya da burjuvalar falan gibi öyle aşağıdan yukarıya doğru, üretim faaliyeti içinde üretim araçlarına sahip bir sınıf olarak ortaya çıkmıyor. Burada devlet ve onu yöneten devlet sınıfı, daha işin başından itibaren, yukardan aşağıya doğru ortaya çıkan bir instanzdır-örgüttür. Yani varoluş gerekçesi üretim faaliyeti falan değildir.

Peki ne oluyor bu durumda? Batı toplumlarında, yönetenler sınıfıyla sistem merkezi -devletin olduğu yer- arasında herşeye rağmen gene de bir mesafe bulunurken -yani bunlar, bir ve aynı şey değilken- fetih yoluyla devletleşen, barbarlığın orta aşamasından -aşiret toplumundan çıkma Osmanlı gibi toplumlarda, sıfır noktasıyla (yani "Tanrının bulunduğu" sistem mekeziyle) Sultan -yönetici devlet sınıfı- arasında neredeyse hiç mesafe kalmıyor!!. Eski aşiret-komün şefinin yerine geçen Sultan, komün şefinin temsil ettiği sıfır noktasını, yani Tanrıyı da temsil eder hale gelmiş oluyor!. İşte, bizdeki mutlak merkezî devlet anlayışının ve bunu temsil eden Sultan'ın etrafında örgütlenen devlet sınıfı olayının özü, varoluş gerekçesi budur. İşte, bugün birilerinin çok özendiği o devletçi tarihsel "stratejik zihniyetimizin" maddi temeli budur!..

Dikkat ederseniz, bu durumda devlet artık varolan sınıflardan "göreceli bir şekilde bağımsız hale gelmiş bir örgüt" değildir!. Yani öyle "Bonapart'ın hükümet darbesinden" sonra ortaya çıkan ve sanki sınıflar üstüymüş gibi caka satan bir örgüt değildir! Bizzat kendileri bir sınıf olan (devlet sınıfı) yönetenlerin temsil ettiği bir instanz-örgüttür o artık!. Sistemin merkezi varoluş instanzıyla -ve de, sıfır noktasını temsil eden Tanrıyla- yönetici sınıfın varoluş instanzının -benliğinin- neredeyse bir ve aynı şey haline gelmiş olduğu bir durumdur bu..

Tamam, Roma'yı fethederek "Büyük Roma-Cermen İmparatorluğu"nu kuran Cermenler'in durumu da Osmanlılara benziyordu. Osmanlı Doğu Roma'yı fethettiyse Cermenler de Batı Roma'yı fethetmişlerdi; ama, aradaki benzerlik durumu daha öteye gitmedi! Çünkü, her iki olayın gerçekleştiği ortam farklı idi. Cermen barbarlarının Osmanlılar gibi sürekli fetihçi bir ruh hali içinde olmalarını gerektirecek bir durum yoktu orada. Bu nedenle, bir süre sonra, toprağa yerleşim ve üretim faaliyetinin öne çıkışıyla birlikte, feodal bir sistem ortaya çıktı. Fatih şef de gücünü-varoluş gerekçesini üretim faaliyetinden alan feodal bir kral haline geldi... Buna bir de kilisenin barbar şeften -kraldan- ayrı baş çeken otonom bir güç olarak iktidarı onunla birlikte paylaştığını da eklerseniz olay daha da iyi anlaşılacaktır. Yani, Cermen fatih istese de Doğu'daki gibi -örneğin Osmanlı'daki gibi merkezî-kadiri mutlak bir Sultan haline gelemezdi!..

Peki bu durum sadece, bize özgü bir şey midir; yani, devlet sınıfı olarak karşımıza çıkan o kadir-i mutlak instanz sadece bize özgü birşey midir? Ya da, Doğu'da, barbarlığın orta aşamasından sonra fetih yoluyla devletleşen toplumlara özgü birşey midir bu?.

Hayır, bu işin bir yanı; ama olayın kökleri-ve nedenleri- daha derinlerde! Alın o eski Sosyalist toplumlari, nedir şimdi buralardaki o "devlet"? "Devletin kendiliğinden söneceğinden" falan bahsediliyordu!!. Ne oldu sonra? Pratikte, burada da gene kendisi için varolan, kendi varlığıyla -iradesiyle- işçi sınıfının ve devletin varlığını bütünleştirmiş olan bir sınıf-devlet sınıfı- olayıyla karşı karşıya kalmadık mı?. Dikkat ederseniz, kendisine sınıf demeyen bu sınıf da gene varoluş gerekçesini üretim faaliyeti içindeki fonksiyonundan almıyordu; "işçi sınıfı ideolojisine" göre devlete sahip olmaktan, onu temsil etmekten gelen kendine özgü bir varoluş haliydi bu da! Bu durumda sistem kendi içinde kendi kendini

üreten canlı bir organizma değildi. Emir komuta zinciriyle çalışan, biyolojik bir makina gibiydi, mekanik bir yapı vardı ortada!.

Alın bugünkü Çin'i, nasıl bir sistemdir bu şimdi? Gene aynı değil mi!. Artık fosilleşmiş de olsa, halâ, ideolojik bir instanz olarak Komünist Partisi adı altında örgütlü, sınıflar üstü bir "yönetenler sınıfı" var orada da. Devleti bunlar elde tutuyorlar! Peki ya Çin burjuvazisi ve işçi sınıfı (ve de bunların oluşturduğu kapitalist sistem)? Manzara aynen daha önce bizdeki gibi değil mi! Nasıl ki bizde de, devletle bütünleşmiş olan o devlet sınıfının yanı sıra bir de burjuvalardan ve işçilerden-çalışanlardan oluşan bir kapitalist sistem vardı ortada, Çin'de de öyle!. Bu açıdan baktığınız zaman, biz Çin'den çok daha ilerdeyiz tabii!. Bizde kapitalist sivil toplum -zamana yayılan bir süreç içinde- daha 1950'de iktidara adım atmaya başlıyor. Ve bugün artık Devlet sınıfı iyice tükenmeye yüz tutmuş durumda. Yarın Çin'in olacağı da budur!. Nasıl ki bugün bir Arap Baharı'ndan bahsediyoruz, yarın bir de Çin Baharı (sonra, sırada Rus baharının olduğunu da unutmayalım!) başlayacak!. Komünist Partisi'nin temsil ettiği sisteme -devlete- karşı Çin sivil toplumu ayağa kalkacak!. Bunun ne zaman, nasıl olacağı falan ayrı bir konu!. Her ülkenin kendi tarihsel gelişimi belirliyor bunu. Bizdeki gibi zamana yayılarak mı olur, yoksa daha başka türlü mü bunu kimse bilemez.

KİMİZ BİZ, NEDEN "KENDİMİZE BENZERİZ"!!..

Evet, tekrar altını çizelim, kimiz biz, neden böyleyiz, neden Batı toplumlarından, onların tarihsel gelişme süreçlerinden farklıdır bizim yaşam çizgimiz?

Bizim sınıflı topluma-medeniyete geçişimiz konar-göçer geleneklerimizin, yani tarihsel olarak oluşmuş toplumsal DNA'larımızın (kültürel bilgilerin-yaşam bilgilerinin) Batı toplumlarında olduğu gibi (Cermenler'de olduğu gibi) toprağa yerleşerek tarımsal üretime başladıktan sonra, üretim süreci içinde, yeni üretim ilişkilerine uygun olarak değişmesiyle olmaz; fetihçilik ruh haliyle içine girilen yeni yaşam koşullarının zorlamasıyla, eskilerinin - mevcut yaşam bilgilerinin- üzerine bazı yeni bilgilerin ilave edilmesiyle (mevcut niteliksel halin içinde kalarak-öğrenmekle) gerçekleşir. Çevreye-yeni koşullara uyuma bağlı olarak, bazı toplumsal genler¹⁴ pasif hale getirilirken, bazıları da, ortaya çıkan yeni durumları da - bilgileri de- kodlayacak şekilde kendi aralarında yeni birliktelikler oluşturarak gelişirler. Yani, tarihe barbarlığın yukarı aşamasından girmiş yerleşik toplumlar gibi, yeni bir üretim süreci içinde yeni üretim ilişkileri yaratan, yeni yaşam tarzını bu ilişkiler içinde üretilen bilgilere göre gerçekleştiren bir toplum değiliz biz. Bu yüzden de bugünün içinde geçmişin nasıl yaşadığına-varolduğuna ilişkin çok özel bir örnek teşkil ederiz. Bizde hala binlerce yıl öncesine ait bazı toplumsal genler (yaşam bilgilerinin ihtiva eden nöronal programlar) farklı biçimler altında aktif halde olduklarından, bugünün yaşamını üretirken, farkında olmadan, bunu geçmişten kalan mirasa uygun olarak yerine getiririz. Bu genler çok değişik biçimlerde güncelleşmiş, "modernleşmiş" bilgileri üretiyor görünseler de, görünüşün biraz altına inince hemen "bizi bize benzeten" özelliklerimizi görürüz!

Bir örnek verelim: Hiç düşündünüz mü "bizde neden önce bir bina yapılır da onun alt yapısı, suyu, elektriği, kanalizasyonu vs. sonradan akla gelir" diye (son yıllarda kapitalizm geliştikçe bunlar hep değişiyor artık!). Bina yapmak yerleşik toplum kültürünün bir parçasıdır. Bizse bilinç altımızda halâ göçebe geleneklerimizle yaşarız. Bizim için önemli olan, o anki ihtiyacı karşılamak üzere bir binanın yapılması ve onun içinde oturmaktır! Kanalizasyon, elektrik, su vs. bunlar normal koşullarda yerleşik toplum kültürünün bileşenleri olarak bina yapımının ayrılmaz parçaları oldukları, birbirlerinden ayrı düşünülemezler halde, bizim için bunlar henüz daha bir arada öğrenilmiş ve bilinç dışı kültürel unsurlar haline gelmiş olmadıklarından (sonradan öğrenilmiş ve kayıt altına alınmış olduklarından) ayrı ayrı aklımıza gelirler. Bu yüzden de, önce o anki ihtiyaç ne ise onu düşünürüz, sonra da diğerlerini!.. Hiç düşündünüz mü neden "Türkün akli sonradan gelir" demiş diye!..

¹⁴ "Toplumsal genler" dediğimiz şey, belirli yaşam bilgilerinden oluşan kültürel nöronal programlardır. Bunlar toplumsal üretim ilişkilerinden kaynaklanırlar.

DEVLET VE BİREY.. BATI'DA VE BİZDE..

Burada çok önemli bir nokta var: **Neden bizde hep “Devleti korumaktan, ya da kurtarmaktan” bahsedilir? Sadece Osmanlı’da da değil, bugün halâ Türkiye Cumhuriyeti’nde bile, azıcık sıkışsak, neden hemen, “ne olacak bu Devletin hali”, ya da, “Devleti nasıl koruyacağız-kurtaracağız” diye düşünen birileri çıkar ortaya? Hep “korunmaya muhtaç bir Devlet” vardır ortada! Ve de onu “koruyanlar”, “kurtaranlar”!. Herşey bu uğurda yapılır. Darbeler, muhtıralar bunun için verilir. Bu neden böyledir hiç düşündünüz mü, nedir bu işin tarihsel, toplumsal temelleri? Bakın Allah aşkına, en “demokrat” olmaya çalışanlarımız bile o kadim devlet anlayışımıza sığınarak “insanı yaşat ki devlet de yaşasın” deyip çıktıklarını sanıyorlar işin içinden!! Yani insanı yaşatmaktan amaç bile gene “devlet”, “devleti yaşatmak”!!.. Yani, beyinlerimizdeki nöronal ağlar öyle döşenmiş ki, merkeze devleti almadan olmuyor!! Bugün halâ, “sağcısıyla”, “solcusuyla”, “ilericisi” ve “gericisiyle” bütün “Cumhuriyet aydınlarını” (hatta, sıradan insanları bile) içine alan bu ruh halinin esası nedir, nasıl bir kültürel miras “zihniyet” yatıyor bunun altında, hiç düşündünüz mü?**

Kentten çıkma Batı toplumlarında birey ve toplum önce gelir, devlet sonra. Devlet, bu zemin üzerinde oluşur; elementlerini bireylerin oluşturduğu sistemin merkezi varoluş instanzıdır devlet. Birey ise, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yaptığı için bireydir. Sosyal sınıfların ortaya çıktığı temel budur. Toplum, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olanlar ve olmayanlar olarak ikiye bölündüğü zaman, sınıflı toplum da oluşmuş olur. Devlet de, böyle bir zemin üzerinde sistemin merkezi varoluş instanzı olarak ortaya çıkar..

Osmanlı Devleti’nin ve toplumunun oluşumu ve yapısı ise bambaşkadır. Kuruluştan önceki dönemi düşünelim: Konar-göçer çoban bir aşirettir bu. Evet, bir çoban da kendisi için üretim yapmaya başlamıştır, ama o henüz daha batılı anlamda-yerleşik toplum üyesi- bir birey değildir o; kendi varlığını henüz daha birey olarak oluşturamaz;içinde bulunduğu toplumla-aşiretle birlikte vardır. Yani, bizim anladığımız şekilde “ben” yoktur henüz!. “Ben”, toplumdur, aşirettir;ve de aşiret varsa o da vardır!..

Sonra, içinde Batı’daki anlamda bireylerin oluşmadığı bu aşiret toplumu fütuhata girişiyor, ve “Devlet” haline geliyor. Bu durumda, yeni oluşan toplum ve Devlet, Batı’daki gibi, elementlerini bireylerin oluşturduğu bir sistem değildir!! Sistem mantığına -ruhuna- göre halâ birey yoktur ortada, çünkü, özel mülkiyet yoktur (“Reaya, Allah’ın Sultana bahşettiği bir nimettir”!). “Mülk Allah’ındır”. Allah adına mülke tasarruf yetkisi ise “Devletin başına” aittir. Osmanlı sisteminin elementleri, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yapan “birey”ler değildir. Osmanlı’da, Allah adına da olsa, mülk sahibi olan tek “kişi” merkezi temsil eden Sultan’dır. Tek “birey”, kendisi için, kendiliğinden varolan tek kişi o dur. Ama onun, yani Sultan’ın „birey „olarak „varlığı“da, Batı’daki gibi, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip „özgür“ bir birey olmasından kaynaklanmaz!. O, Allah’a ait olan mülkün, onu temsilen sahibidir. Yani gene Batı’ daki anlamda „özgür bir birey“ yoktur ortada! “Muhteşem Yüzyıl”daki o Süleyman’ın haline baksanıza, adam bütün mülkün-insanların “sahibi”, ama sanki açık bir hapisanede müebbet hapse mahkum gibi yalnız!.. Diğer insanlara gelince, onlar da gene birey-vatandaş olmayıp, kendi varlıklarını toplumu temsil eden bu Sultan’la-Devlet’le birlikte oluşturabilen, Devlet ve toplum varolduğu için, onunla birlikte varolan “reaya-sürü-kul” insanlardır (“Padişah’ım çok yaşa”, ya da “Devlet başa kuzgun leşe” nedir ki!..) Bu nedenle, Osmanlı insanı için yaşamı devam ettirme mücadelesinin ön koşulu, kendisinden bağımsız olarak varolan o kutsal varlığın- devletin- yaşamını, varlığını devam ettirmesidir!. “Devlet varsa ben de varım”ın anlamı budur! Bu durumda, bireyin olmadığı bir toplumda, Batı’daki anlamda bir “sınıf”tan da bahsedilemez!

Peki Osmanlı Toplumunu Osmanlı’nın kendisini ifade ettiği gibi “sınıfsız” bir toplum mudur? Hayır tabii! Osmanlı Toplumunu da sınıflı bir toplumdur. Ama buradaki sınıflar Batı toplumlarındakilere benzemezler!. Önce Allah’a, sonra da onun adına -onun

yeryüzündeki gölgesi olan- Sultan'a ait olan mülkiyete tasarruf yetkisine sahip Yönetici-“çoban” bir Devlet Sınıfı'yla, hiç bir hakka-hukuka sahip olmayan-sürü (“reaya” sürü demektir) “Yönetilenler'den” oluşur Osmanlı Toplumunu!. Göçebe-barbar bir aşiret toplumunun fütühat yoluyla devletleşerek sınıflı toplum-Devlet haline gelişiyle, kentten çıkma toplumların sınıflı toplum ve devlet haline gelişleri tamamen farklı şeylerdir. Birinci durumda, aşiret toplumu bireylere ayırışmadan sınıflaştığı için, buradaki “sınıflılık” aşiret yapısının adeta donarak farklılaşmasıyla ortaya çıkar. Fütühatı yöneten ve ondan aslan payını alan “Yönetici Sınıf” (toplumun çobanları), Tanrı adına mülkün de sahibi olduklarından devletin vergi gelirlerine de el koyarlar. “Yönetilen” sınıf ise “reaya'dır” (yani sürüdür)!

Osmanlıdaki “Devlet Sınıfı”-“Yönetenler”- kavramının batılı anlamda bürokratlarla hiçbir benzerliği yoktur (bu nokta çok önemli)! Çünkü, birey olarak birer hiç olan kullardan oluşur bu sınıf. Tek varlık nedenleri de Sultan'a sadakattir. Hak, hukuk, mülkiyet, “vatandaşa hizmet” vs. bunların hiç yeri yoktur bu sistemde. Sultan'ın bir işareti yeter kellelerin uçması için!. Sultan'ın bir işaretiyle “müsadere” adı altında bütün o “mülklere” el konulması işten bile değildir!. Burada Devlet, adeta sınıflılaşılarak donup kalmış bir aşirettir halâ (devlet içindeki Devlet)! Devlet anlayışı, özel mülk sahibi bireylerden oluşan bir sınıfın egemenliğini sürdürmek değildir. “Devlet Hak'tır”! “Bütün toplumun kutsal temsilcisidir”! Onun kutsallığı Hak'kı temsil etmesindedir. Böyle bir toplumda kendi başına birey diye birşey olamaz! Ancak devlet varsa, onun kulu-kölesi, ya da çobanın sürüsüne ait bir koyun olarak birey de vardır!

Bazıları Türkiye'de sağında solunda “derin devlet” ararlar! Derin devlet, işte bize tarihsel olarak kalan bu ruhtur-devlet anlayışıdır. “Solcusunda da” aynıdır o anlayış, “sağcısında da”! Çünkü “burjuvası da” vardır bu Devlet'in “işçisi de”! Önemli olan o “ruha” sahip çıkmak, kendi varlığını o ruhun içine sığdırabilmektir. O ruh ki, atalarımızdan bize kalan ve bilinç dışı olarak bütün varlığımızı kuşatan kültürel bir mirastır o.¹⁵ Toplumsal hafızada nesilden nesile aktarılacak günümüze kadar gelen bilgidir-antika yaşam bilgisidir. “Osmanlılık”, “islamcılık”, ya da “baticılık” şeklinde de olsa, özünde değişmeden donup kalmış -ama dejenere olmuş- bir aşiret ruhudur bu! Bazan „derin devlet“- “Gladio”, bazan da darbeci inisiyatif veya “Ergenekon” şeklinde ortaya çıkan bir “ruh”tur!.. Nitekim görüyorsunuz, “Gladiolar”, „Ergenekonlar falan “tasfiye edilse” de içimizdeki o “ruh” yerinde durduğu ölçüde öyle kolay kolay ondan kurtuluş yok bize!..

Bir nokta daha! Bu mirasın, bu ruhun bugün hala ayakta kalmasını sağlayan, ona maddi temel teşkil eden ise hangi biçimde olursa olsun Devletçiliktir, Devlet mülkiyetidir. Onun içindir ki, özelleştirmeye karşı çıkılıyor. Onun içindir bu “satıldık, öldük, bittik, mahfolduk” çığlıkları! Ve de ben, inadına bu yüzden ille de ille „özelleştirme” diye bağırıp duruyorum işte!..Önce onun elindeki herşeyi özelleştirerek eski Türkiye'nin şu Devletini bir bitirelim, ondan sonra yeni Türkiye devleti ne yaparsa yapsın!..

“GELENEKLERİMİZE-KÜLTÜRÜMÜZE UYGUN TÜRK TİPİ BAŞKANLIK SİSTEMİNİN VE DEVLET ANLAYIŞIMIZIN” TARİHSEL KÖKLERİ!..

2.BÖLÜM:

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Ahmet Yaşar Ocak'ın muhteşem eseri “Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mühlidler”den yapılan alıntılardan, ve konuya ilişkin olarak bunlara benim ilave

¹⁵ <http://www.aktolga.de/t7.pdf>

ettiğim açıklayıcı notlardan-yorumlardan oluşuyor¹⁶. Konuyu-Devlet konusunu- bir de onların kaleminden izleyelim istedim. Benim, Sistem Bilimi -toplumsal sistem gerçekliği- zemininde, kendine özgü bir terminolojiyle açıklamaya çalıştığım konuları onların da kendi tarihçi-biliminsanı üslublarına ifade etmeye-ele almaya çalıştıklarını göreceğiz. Metinlerdeki bazı cümle ve paragrafların altını ben çizdim; “not”lar da bana ait..

A.Yaşar Ocak’la başlıyoruz¹⁷:

“OSMANLI RESMİ İDEOLOJİSİ”

“Resmi İdeoloji teriminden kastımız, kısaca, bir devletin kendisine, üzerinde egemen olduğu toprağa ve bu toprak üzerinde yaşayan tebaasına, ilişkide bulunduğu diğer ülkelere bakış ve onları algılayış tarzı, dünya görüşü, zihniyet yapısı, o devletin yükselttiği değerler sisteminin bütünüdür.. Kanaatimizce Osmanlı Devleti’nin de resmi bir ideolojisi olmuştur. Eğer bir devletin dünyaya bakışını ve dünyayı algılayışını şekillendiren, iç ve dış siyasetini yönlendiren, idari ve kurumsal yapısını, teşkilatını ve özellikle toplumsal ve kültürel dokusunu biçimlendiren temel bir dünya görüşü, bir zihniyeti varsa, onun bir resmi ideolojisi var demektir. Ayrıca bu ideoloji, bütün bir yönetici kesim tarafından belli sebeplerle paylaşılıyor, halka mal edilmeye çalışılıyor, titizlikle korunuyor, yöneticiler başka ideolojilere yaşama imkanı tanımıyor ve bütün gücüyle onları ortadan kaldırmaya yöneliyorsa, resmi bir nitelik kazanmıştır..”

“Osmanlı resmi ideolojisinin esasını inanç oluşturur. Osmanlı İmparatorluğu altı yüz yıllık uzun tarihinin hemen hemen her alan ve safhasının sergilediği gibi, bir inanç devletidir. Bu yüzden Osmanlı İmparatorluğu’nda devlet de en az din (İslam) kadar inanç konusudur, dolayısıyla da kutsaldır. Bu, kanaatimizce, Osmanlı İmparatorluğu’nda devletle dinin (Abbasiler dahil, tarihte hiçbir İslam devletinde olmadığı kadar) birbiri içine geçmesinden, başka bir ifadeyle “devletle dinin özdeşleşmesinden” ileri gelmektedir. Şematik olarak ifade etmek gerekirse şunu söylemek mümkündür: Osmanlı Devleti’nde devlet ve din yan yana iki ayrı daire değildir; din dairesi devlet dairesinin bütünüyle içindedir, iki daire çakışır. Yani bu özdeşlikte devlet, dini içine alan, kuşatan büyük dairedir. Başka bir ifadeyle, Osmanlı resmi ideolojisi demek, devlet ve dinin, yahut siyaset ve İslam’ın ayrılmaz bir biçimde birbiri içine girdiği bir zihniyet demektir. İşte, Osmanlı Devleti’nin ideolojisi de temelini bu özdeşlikte bulur. O halde bu özdeşliği, Osmanlı Devleti’nde “herşey devlet içindir; din de devlet içindir” şeklinde formüle etmek mümkündür. Bu demektir ki, Osmanlı resmi ideolojisini kavrayabilmek, bir bakıma, bu ideolojiyi oluşturan din-devlet özdeşliğinin bu iki unsurunun tahlili ve köklerinin teşhisiyle geniş ölçüde bağlantılıdır”. (a.g.e.s73).

Not:

¹⁶ Halil İnalçık’ın çalışmaları da (özellikle, “Rönesans Avrupası”, “Osmanlı’da Devlet, Hukuk, Adalet”) özünde aynı konuyu işliyor ve aynı sonuçlara varıyorlar..Önce bunlardan da alıntılar yapayım diye düşünmüştüm, ama baktım yazının kapasitesi çok genişleyecek bundan vazgeçtim, çalışmanın bu kısmını daha sonraya bıraktım..

¹⁷ A.Yaşar Ocak, „Zındıklar ve Mülhidler“, Tarih Vakfı Yurt Yay. 1998, İstanbul. S.72

Şimdi anlıyor musunuz olayı! Dikkat ederseniz, Kemalist Devlet sınıfını iktidardan indirerek Devlete hakim olana kadar AK Parti'li kadrolar için ortada "Dava" falan diye birşey yoktu; Erdoğan da öyle mesih mertebesine yükseltile bir "Reis" falan değildi, normal bir siyasi parti lideri idi! Peki ne oldu sonra? Yüzyıllardır Osmanlı'nın Reayası rolünü oynayan bu insanlar, tarih boyunca hep ikinci sınıf insan muamelesi görmüş olan, kendilerine "Türkiye'nin zencileri" denen bu insanlar, ne zaman ki küreselleşme sürecinin dış dinamiklerini de arkalarına alarak aşağıdan yukarıya doğru gerçekleşen devrimci bir süreçle birlikte Devleti ele geçirdiler-artık kendilerini Devlet olarak hissetmeye başladılar- o andan itibaren herşeyin değişmeye başladığını görüyoruz!. "Devlet geleneğimiz"- "Devlet kültürümüz" falan derken, bilinç dışı olarak onların beyinlerindeki nöronal ağlarda kayıtlı (kökleri ta o aşiret-Devlet dönemine kadar uzanan) kadim bilgiler de aktif hale gelmeye başladılar ve ortaya "Stratejik zihniyetimize" uygun (!) bambaşka bir tablo çıktı!. İşte, son zamanlarda aktüel hale gelen, "geleneklerimize, kültürümüze uygun Türk tipi Devlet ve başkanlık sistemi" söylemlerinin ardında yatan gerçek budur!.."Küreselleşme sürecine entegre olmak", "küresel sermayeyi ülkeye çekmek" falan derken birden "kapitalizme alternatif İslami sistem" arayışlarına girmemizin falan ardında yatan gerçek budur!..

"Bir noktaya kadar-gelebileceğimiz yere kadar- geldik, bundan sonra artık aynı şekilde daha ileriye gidemiyoruz, patinaj yapmaya başladık" diyor sayın Erdoğan; ve daha ileri gidebilmek için çözüm yolunun "geleneklerimize, kültürümüze uygun Türk tipi bir Başkanlık sisteminden" geçtiğini söylüyor. Öyle midir acaba?.. "Türk usulü bir Başkanlık sistemine" gecince çözülecek mi bütün sorunlarımız? Eğer öyle ise, nedir bu "Türk tipi Başkanlık sistemi ve Devlet anlayışı"?..Bu çalışmada bütün bunların ne anlama geldiğini görmeye çalışacağız..

Ben tabi bu görüşte değilim!..Ben, eğitim sistemini değiştirerek "bilgi üreten nesiller" yetiştirir hale gelmedikten sonra mezardan bütün o ecdadımızı da kaldırarak başa geçirsek gene de daha ileriye gidemeyeceğimizi düşünüyorum!..Ne olacak yani, her türlü yetkiye sahip bir "Başkan" emir verince ekonomi uçuşa mı geçecek (!) bunlar o ideolog "danışmanlardan" kaynaklanan boş hayallerdir; yok efendim "kapitalizme alternatif İslami sistem" mişte (!), yok "Erdoğanomic"mişte (!!) bunlar saçma sapan şeylerdir, olayı -21. yüzyıl gerçeğini kavrayamamaktan kaynaklanan sübjektif idealist kurgulardır!.."Patinaj" yapmaya başladık" mı diyorsunuz, o halde;

1.Kemalist, ya da İslami nesiller yetiştirmek gibi ideolojik hayalleri bir yana bırakarak derhal bilgi üreten nesiller yetiştirmeye dönük bir eğitim sistemine geçmeliyiz..

2.Küresel sermayeyi ülkeye çekebilmek için her alanda devleti-hukuk sistemini demokratikleştirmeliyiz..

3.Kürt sorunu başta olmak üzere bu türden bütün diğer sorunları da gene demokratikleşerek çözmeye çalışmalıyız..

4. Peki, bilgi üreten nesiller yetiştirene kadar ne yapacağız, oturupta bunu mu bekleyeceğiz bu arada!! Hayır tabi; katma değeri yüksek ürünler elde edecek seviyeye gelene kadar geçen zamanda bugün artık insanlığın malı haline gelmiş olan bilgileri kullanarak yenilenebilir enerji ve modern sulama tekniklerine dayanan tarımsal üretim alanlarında bir seferberlik ilan etmeli, bütün kaynaklarımızı bu alanlara yönlendirmeliyiz. Zaten, bu arada "cari açık" sorunumuzu da ancak bu şekilde çözmemiz mümkündür..

Olayı bu boyutta göremedikten sonra bence daha çok "patinaj yapmaya" devam ederiz!.. Tarihimizin derinliklerinde "kapitalizme alternatif yeni sistemler"-her derde deva "Türk tipi Başkanlık sistemi" arayışını falan bir yana bıraksakta 21.yy dünyasından kopmamaya çalışsak daha iyi olur diye düşünüyorum!.Bakın göreceksiniz o zaman nasıl bir sistem gerektiğini de daha sakin ve verimli bir ortamda tartışır hale geleceğiz. Bu konulardaki önerilerimi ben daha önce şöyle ifade etmiştim:

<http://www.aktolga.de/m54.pdf>

Evet, madem öyle işte böyle!..Bu çalışmanın amacı da “geleneklerimize uygun Türk tipi o Devlet anlayışının-başkanlık sisteminin” nasıl birşey olduğunu ortaya koyabilmektir!..Sıkı durun şimdi, aşağıdaki alıntılar Türkiye'nin en önemli tarihçilerinden birine ait..Hani bazıları bana “sen tarihçimsin” falan diyorlar ya, o halde alın işte size bakın tarihçiler ne diyorlar!

A.Yaşar Ocak hocadan alıntılarla devam ediyoruz:

“TÜRK TİPİ DEVLET VE BAŞKANLIK SİSTEMİ”NİN TARİHSEL KÖKLERİ

“Osmanlı resmi ideolojisinin temelindeki bu özdeşliğin ilk unsuru olan devlet kavramının Osmanlı’da kazandığı biçim ve muhteva, hiç şüphe yok ki geniş ölçüde onun varisi olduğu eski siyasi geleneklerle sıkı sıkıya bağlantılıdır, başka bir deyişle onların zaman içinde oluşan bir sentezidir”. (a.g.e.s.74)

“Osmanlı İmparatorluğu’nun, mesela eski Roma gibi, Batı dünyasında teşekkül etmiş imparatorluklardan pek çok bakımdan, özellikle de hakimiyet kavramı, siyasi telakkileri, devlet yapısı ve kurumları, toplum yapısı ve kurumları ve bunların yapısal karakteristikleri itibarıyla önemli ölçüde ayrıldığı görülür. Bunlar uzun zamandan beri tarihçilerin dikkatini çekmiş ve onları bu farklılıkların sebeplerini aramaya yöneltmiştir. Farklılıklar Osmanlı devlet zihnetini oluşturan siyasi geleneklerle açıklanmaya çalışılmış, bugüne kadar bu gelenekler başlıca şu üç köke indirilmiştir (İşte size “Türk tipi o Devlet ve Başkanlık Sistemi” anlayışının tarihsel kökleri: MA)

- 1) Eski Türk siyasi geleneği
- 2) Klasik İslami siyasi gelenek
- 3) Bizans siyasi geleneği...

“Eski Türk siyasal geleneğinden kasıt, muhakkak ki Türkler’in İslam’ı kabul etmezden önceki tarihlerinin en eski devirlerinden intikal eden devlet ve hakimiyet geleneğidir. Ancak bu gelenek hiç şüphesiz büyük çapta Türkler’in kendi öz tecrübelerini içine aldığı kadar, Hind, Çin ve İran başta olmak üzere, çevre siyasal kültürlerinin etkilerini de kapsar. Orhun kitabeleri, diğer bazı tarihi kayıtlar, bilhassa şifahi destanlar, bu siyasal geleneği bize taşıyan belgelerdir. Bugüne kadar bu malzeme üzerinde yapılan çalışmaların tahlilinden çıkarılan sonuçlardan hareketle, eski Türk siyasal geleneğinin karakteristiklerini şu üç ana noktada toplayabiliriz:

- a. Eski Türk siyasal geleneğinde hakimiyet ve iktidar semavi (ilahi) kökenlidir.
- b. Bu hakimiyet evrensel (cihanşümul) bir hedefe yöneliktir.
- c. Töre denen, tarihin içinden süzülerek gelmekte olan eski geleneklerden oluşan bir örfeye dayalıdır.

Hakimiyetin semavi yahut ilahi kaynaklı oluşu anlayışı, İslam öncesi Türk inançlarında eski ve köklü bir yere sahip olan gök kültürüyle çok yakından ilgilidir. Oğuz Kağan Destanı’nda bu husus açıkça ortaya çıkar. Oğuz’un doğuşu da gökle ilgilidir ve harikuladeliğler içinde cereyan eder. Bizans elçisi Priskos, Hunlar’ın, Attila’nın ilahi bir kökenden geldiğine inandıklarını bildirir. Göktürk hükümdarı Bilge Kağan da, Orhun kitabelerine göre “Tanrı gibi gökte doğmuş”, “Tanrı istediği için tahta oturmuş” ve “Tanrı güç verdiği için güçlü” olmuştur. Bir başka Göktürk kağanı İşbara Han ise “Tanrı tarafından gönderilmiştir”. Tuna Bulgarlar’ına ait bir kitabe, Bulgar hanının da “Tanrı tarafından gönderildiğini” kaydeder. Bir Uygur hükümdarının Gazneli Mahmut’a yolladığı mektupta ise hükümdar kendisinin “göklerin sahibi tarafından hakimiyete getirildiği”ni belirtir... **Yalnız, bu örneklerde dikkat edilmesi gereken nokta, Türk kağanlarının veya hanlarının, eski Roma’da olduğu gibi bizzat kendi şahıslarının değil, temsil ettikleri hakimiyetin ilahi kökenli, dolayısıyla kutsal oluşudur. Bu, onlar tarafından temsil edilen devletin de kutsal sayılmasının bir sebebidir.** Bu anlayış hemen aynıyla eski Çin hakimiyet anlayışında da mevcuttu. İşte, eski Türkler’deki bu tipik hakimiyet anlayışı, aşağıda görüleceği üzere, Osmanlı hakimiyet ve hükümdarlık anlayışında da çok belirgin bir biçimde, ama tabii ki Zillullah fi’l-alem (Allah’ın

yeryüzündeki gölgesi), yahut el-müeyyed min indillah (Allah tarafından güçlendirilmiş) şeklinde, İslam terminolojisi ile formüleleştirilmiş kalıplar halinde karşımıza çıkacaktır". (a.g.e.s.76)

“CİHAN HAKİMİYETİ ANLAYIŞI”..

“Bu ilahi hakimiyet anlayışının pek tabii sonucu “cihan hakimiyeti”

anlayışdır. Türk devletlerinin tarihte önemli izler bırakmış olanlarının hemen hepsinde bu iddiaya raslanır; Osmanlı Devleti’nde “kızıl elma” olarak sembolleştirilmiştir. Mesela yine Oğuz Kaan Destanı’na göre, Tanrı’nın cihan hakimiyetini Oğuz Kaan’a verdiği haberi, adeta Şeyh Edebalı’nın proto-tipi diyebileceğimiz, Oğuz Kaan’ın danışmanı İrkıl Ata tarafından kendisine müjdelendir. Daha sonraki Oğuz hükümdarlarına bu müjdeyi veren ise, İslami Türk geleneğinin Korkut Ata’sı olacaktır. Bizans elçisi Jordanes de, Attila’nın, Tanrı’nın dünya hakimiyetini kendisine verdiğiğine samimi bir şekilde inandığını bizzat onun ağzından duyduğunu nakleder. Bu güçlü inancın yüzyıllar sonra Fatih Sultan Mehmed’in ağzından “Dünyada tek iman, tek sultan” şeklinde telaffuz edildiğine şahit olacağız”.

NOT:

Bu konu-bu, “cihan hakimiyeti” konusu-çok önemli!. Bu nedenle, araya girme ihtiyacını hissediyorum:

Daha önceki açıklamalarda toplumsal sistem gerçekliğini ele alırken sistemin “merkezi varoluş instanzının” merkezdeki “sıfır noktasında” gerçekleştiğini söylemiştik. Henüz daha tam olarak içinden çıkamadıkları ilkel komünal toplum anlayışıyla dünyaya bakan eski Türklere göre Hakan’ın, ya da yönetici şefin temsil ettiği bu instanz-sıfır noktası- aynı zamanda Tanrının temsil olunduğu noktadır da. Bu nedenle, Hakan, “Tanrı adına”, “onun yeryüzündeki gölgesi-temsilcisi” olarak görevini yerine getirmektedir..

Burada ilginç olan mantığı-anlayışı Sistem Bilimi terminolojisiyle şöyle ifade ediyoruz: “Bu evrende varolan her şey bir sistem değil midir?..Ve her sistem de, son tahlilde sistem merkezindeki o sıfır noktasında temsil olunmuyor mu?.O halde, bu evrende ondan-o sıfır noktasından-ve de tabii bu noktada bulunan Tanrı’dan başka hiç birşey yoktur!.. Her şeyin özü, varlığı ondandır”.. (www.aktolga.de 4. Çalışma)

Şimdi, olaya bu şekilde, bu anlayışla baktığınız zaman, Kağan, ya da Hakan, yani sistemin merkezi varoluş instanzını temsil eden unsur, bilinç dışı olarak kendi nefsiyle “varlığının”, aslında, sıfır noktasında bulunan “benden içeri olan ben”de eriyip yok olduğu sonucuna varır ki, bu durumda o, bir anda, evrensel-mutlak gerçekliğin (yani, o sıfırın) içinde yok olarak “cihanşumul” bir instanz haline alıverir!.. İşte olay budur!. Yarı komün-yarı sınıflı toplum gerçeği olan aşiret kökenli o fetihçi-“tarihsel devrimci”- toplum insanının, kendisinin ve içinde bulunduğu toplumun varlığını (self) bir anda bu şekilde Tanrısals-cihanşumul bir instanz haline getirebilmesinin özü budur!.. Ve öyle olur ki, bu andan itibaren artık o kendisini, “Tanrı’nın yeryüzünde Hak ve adaleti yeniden sağlamayla görevli kılıcı” olarak görmeye başlar!..

Tabii bu insanlar bu sonuca öyle benim gibi sistem bilimini falan inceleyerek, buralardan çıkardıkları sonuçlarla bilişsel olarak varmıyorlardı!! Onlar bunu, artık bilinç dışı haline gelmiş bir yaşam bilgisi-kültür- olarak duygusal bir bilinçle hissederek yaşıyorlardı!..

Aslında bu anlayışın-düşüncenin (ki, yukarıda bunu artık bilinç dışı haline gelmiş bir yaşam bilgisi, kültür olarak tanımladık) maddi temeli o dönemin gerçekliğinde aranmalıdır. Düşünsenize, bir yanda antika köleci medeniyetler, insanı bir üretim aracı haline getirmiş olan bir düzen, diğer yanda ise, henüz daha ilkel komün ruh halini ve bilgi temelini tam olarak terketmemiş durumda olan

insanlar!.. Hak, adalet duygusu, bu noktada barbarın bilinci ve fonksiyonuyla-varoluş gerekçesiyle-bütünleşerek, otomatikman cihanşumül-Tanrısalsal bir irade halini alır..

Tabii bütün bunlar olayın (özü, ama gene de) bir yanı!.. İşin bir de dünyevi-maddi temeli var ki, o da, antika Doğu medeniyetleriyle Batı medeniyeti arasındaki ticaret yollarına egemen olma mücadelesidir- anlayışdır-hırsıdır!.. Yani, o “cihanşumül olma” bilinci, bir açıdan, barbarların Doğu’da ve Batı’da odaklaşan antika medeniyetlerin atar damarı olan ana ticaret yollarına egemen olma hırsıyla (buradaki o hırs da aslında zorunluluktan kaynaklanıyordu), bu şekilde onlara galebe çalarak onların üstüne çıkabilme mücadelesiyle de ilgilidir..

KAANIN TÖRE KOYMA YETKİSİ-“örfi kanunların” tarihsel kökeni-

(Bunu, “Türk tipi Başkan’ın kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi” olarak da anlayabilirsiniz!)

“Eski Türk siyasal geleneğinde Türk kağanının en az yukarıdakiler kadar güçlü ve önemli olan töre koyma yetkisine gelince, bu da yine, hakimiyetin ilahi kökenli oluşu anlayışıyla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Çünkü, bu yetki ancak ilahi desteğe sahip büyük hükümdarlara, yani kağan (hakan, han) unvanını taşıyanlara verilmiştir. Bu unvanı taşımayan hükümdarlar töre koyamazlar. Eski Türk siyasal geleneğinin bu çok önemli unsuru, Osmanlı İmparatorluğu’nda özellikle Fatih Sultan Mehmed ile belirginleşen örfi hukukun temellerinden birini teşkil edecektir.. İslam öncesi Türk siyasal geleneğinin sözü edilen her üç unsuruna da Osmanlı resmi ideolojisi varis olmuştur. Kanaatimizce bu ideolojinin İslami unsurlarına bile baskın olan devletçi karakterinin kökünü de burada aramak gerekir”.(a.g.e.s.76)

NOT:

Kağan, ya da Hakan, veya Han (ya da günümüz terminolojisiyle “Reis”).. sistemin merkezi varoluş instanzını temsil eden bu unsurlar, yarı komünal sistem-toplum anlayışına-bilgi temeline-göre, sıfır noktasında bulunan Tanrısalsal iradeyi temsil ediyorlardı. Bunlar, Tanrı adına, “onun gölgesi olarak”, onun tarafından işbaşına getirilmişlerdi!. O halde, sistemin işleyişine, kurum ve kurallarına ilişkin olarak onların ağızından çıkacak sözlerin de bu mutlak Tanrısalsal iradeyle bağlantısı olması gerekirdi. Çünkü, bu durumda Tanrı, kendisini temsil eden bu instanz aracılığıyla sistemi yönetmekteydi!..

İşte, ilkel komün-aşiret anlayışı içinde son derece tabii olan bu durum (çünkü o durumda merkezi temsil eden instanz bütün komün üyelerinin özgür iradesiyle seçilirdi ve hiçbir kişisel, ya da sınıfsal çıkar hesabı olmaksızın hareket ederdi), sistem sınıflı toplum haline geldikçe, yavaş yavaş, taşlaşan, kendi nefisini Tanrısalsal bir güçle donatan bir irade haline dönüşür...

Devam ediyoruz:

“Klasik İslami Siyasal Gelenek”

“Bu ifadedeki “İslami” teriminin, İslam’ın bizzat din olarak teorik yanıyla ve Peygamber ile Dört Halife (Hulefa-i Raşidin) zamanının siyasal uygulamalarıyla bir ilgisi yoktur. Buradaki İslami teriminden, daha çok İslam tarihinin klasik devresini içine alan Emevi ve Abbasi dönemlerinde, bu devletlerin hakimiyet alanlarında eskiden beri mevcut siyasal geleneklerin özümsemesi suretiyle oluşan İslam siyaset teorisini ve ona paralel gelişen geleneği anlamak gerekir. Bu İslami siyaset geleneğinin içindeyse, eski Doğu Roma, Sasani, hatta eski Hind siyasal anlayışlarının etkileri mevcuttur. Tabii ki bu sentezin harcı İslam olmakla birlikte bu, Peygamber zamanında teşekkül eden İslami siyaset algılayışından hayli farklılaşmış bir anlayıştı”.(a.g.e.s.77)

NOT:

Burada altı çizilmesi gereken nokta, sanırım, Hulefa-i Raşidin dönemi İslam'ının daha sonraki İslam'la olan farkıdır. Hulafai-Raşidin dönemi İslamı henüz daha kent-site zemininden yükselen yukarı barbarlığın yükselme dönemi dünya görüşü olup, kendi içinde ilkel komünal toplum bilgi temeline ilişkin eşitlikçi özü muhafaza ederken, daha sonra ortaya çıkan İslam anlayışları, sınıflı toplum zemininde oluşan farklı görüşleri de içinde barındırırlar. Bu farklılaşma, Osmanlı'nın (o ilblerin, gazilerin, dervişlerin, tasavvuf erlerinin) ilk kuruluş dönemi dünya görüşüyle, daha sonraki Osmanlı Devlet sınıfı ideolojisi arasındaki farka benzer..

Devam ediyoruz:

“İşte, bu klasik İslami siyasal geleneğin, İslam hakimiyetindeki geniş coğrafyada meydana çıkmış, farklı zaman ve mekanlarda yazılmış Kelile ve Dimne (eski Hind Pancatantra'sının İslami versiyonu), Kabusname, Siyasetname, Kutadgu Bilig gibi, Hind, İran, Türk ve el-Ahkamu's-Sultaniyye gibi Arap kökenli zengin bir klasik literatürü vardır. Bu literatür, eski Türk siyasal geleneğinin karakteristiği olan cömertlik ve töre kavramlarının yerine, daha çok Hind-İran siyasal geleneğinin karakteristiği olan akıl, hikmet ve bilgi unsurlarına dayanmakla dikkati çeker. Bu klasik İslami siyasal geleneğin temel felsefesi, Osmanlı siyasal düşünce literatüründe sık sık “daire-i adliye” terimiyle ifade edilen ve İslam adalet kavramıyla örtüşen eski Hind kökenli siyaset kavramında temellenir. Daire-i adliye terimini “cihanın adaletle duracağı, bunu devletin sağlayacağı, devletin ise bir hükümdara (melik) ihtiyaç göstereceği, hükümdarın ordu olmadan iş göremeyeceği, orduyu ise ancak servetin (mal) toplayabileceği, serveti reayanın sağlayacağı, reayanın da ancak adil hükümdar sayesinde refaha ereceği” şeklinde özetlemek mümkündür”.

“Osmanlılar klasik İslami siyasal geleneğe geniş ölçüde Anadolu Selçukluları ve İlhanlılar aracılığıyla varis oldular. Yönettikleri tebaaya, merkezi iktidara şartsız boyun eğip vergilerini ödedikleri sürece hoşgörülü ve şefkatli yaklaşımları, oldukça adil vergi sistemleri, bu çerçevede değerlendirilmelidir”. (a.g.e.s.77)

KLASİK OSMANLI SULTANI TİPİNİN ORTAYA ÇIKIŞI-Bunda Bizans'ın etkisi-

“Bizans Siyasal Geleneği”

“Doğrudan doğruya olmak kaydıyla Osmanlılar'ın Bizans siyasal geleneğiyle temasları herhalde daha küçük bir uç beyliğiyle başlamıştı. Ancak bu geleneğin Osmanlı resmi ideolojisindeki gözle görülür etkileri hiç şüphesiz Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u almasından sonra ortaya çıkar.. Tımar rejiminin yapılanmasında, saray teşkilatı konusunda, belki bundan da önemlisi iktidar ve hakimiyet anlayışında, ulemanın merkeze bağlı dini bir bürokrasi modeline göre teşkilata tabi tutularak onlar kanalıyla dinin bütünüyle merkezi yönetimin kontrolüne alınmasında Bizans etkisinin olduğu açıktır. Belki daha da önemlisi, Fatih Sultan Mehmed'in şahsında tipik örneğini bulan ve Kanuni Sultan Süleyman'la zirvesine ulaşan klasik Osmanlı padişahı tipinin oluşmasında Bizans'ın imperium (bölünmez mutlak otorite) anlayışının rolünü dikkate almamak mümkün değildir”.

NOT:

Birinci Osmanlı Devleti aslında Osmanlı'nın 1402'de Timur'a yenilmesiyle son bulur (İbn-i Haldun yasaları)!. Ondan sonraki “fetret” dönemi bir yeniden kuruluş için güç toplama dönemi olarak görülürse, İkinci Osmanlı Devleti'nin Fatih Sultan Mehmed'le birlikte tarih sahnesine çıktığını söyleyebiliriz.

Fatih'in Bizans'ı alışı çok yönlü bir olaydır. Bunun Osmanlı üzerine olan etkisinin altını çizmek için burada Bizans'ın fethinden sonra Fatih'e “**Kaiser-i Rum**”, yani Roma imparatoru denilmesini belirtelim yeter (bu ünvanı onun kendisi de çok benimsemişti..bak, H.İnalçık)! Osmanlı'nın gerçek anlamda bir İmparatorluk olması bu olayla birlikte başlar aslında. Osmanlı, Bizans'tan sadece

İstanbul'u değil, binlerce yıllık antika medeniyet mirasını da almıştır. **Osmanlı, ilk kez, Bizans'ı aldıktan sonra kendi bozkır devleti geleneklerini antika medeniyet zirhıyla taçlandırır.**

“Osmanlı Resmi İdeolojisinin Dini Kökleri”

“..Osmanlı resmi ideolojisinde İslam'ın rolünü kavrayabilmek, onun merkezi yönetim için ne ifade ettiğini, bir başka deyişle, devletin bir siyaset aracı olarak İslam'ı nasıl anlayıp yorumladığını iyi belirleyebilmeye bağlıdır. İşte kanaatimizce bu yorum Osmanlı Devleti'nde, daha önceki Müslüman devletlerde pek raslanmayacak derecede kendine mahsus güçlü bir siyasal mahiyet kazanmıştır ki, buna biz kısaca “**Osmanlı İslamı**” diyebiliriz”.

(a.g.e.s.78)

“Bilindiği üzere Türkler, yaklaşık 9.yüzyıldan itibaren İslam'ı kabule başladılar. Karahanlılar ile birlikte ilk Müslüman Türk devletini tarih sahnesine çıkaran Türkler'in büyük bir çoğunluğu için zamanla İslam adeta “milli din” haline geldi. Ayrıca giderek hemen hemen bütün Türk devletlerinde de resmi din oldu. Pek çok bakımdan Osmanlılar'ın kökeninde bulduğumuz Büyük Selçuklular ise, 11.yüzyılın ikinci çeyreğinde belli tarihi şartlar sonucu Maverünnehir (Transoxiane) bölgesinde, Sünni İslam'ı benimsediler. Bu, çoğu Türkler'in tarihinde olduğu kadar, Sünni İslam'ın tarihinde de pek çok bakımdan, özellikle de siyasal açıdan büyük bir olay, bir dönüm noktası oldu. Çünkü bu tarihten itibaren Türk siyasal himayesinde yaşamaya başlayan Ortadoğu İslam dünyasında, Sünni İslam, bir daha elinden bırakmayacağı çok güçlü bir siyasi destek kazandı; öteki mezhepler arasında siyasallaşarak öne çıkan tek güç haline geldi”...

“İslam, Orta Asya Türk topluluklarına İran sufi mektepleri aracılığıyla, bunlar arasında da en çok, Ahmed-i Yesevi gibi Horasan Melametiyye Mektebi'ne mensup Fars ve Türk kökenli sufiler vasıtasıyla ulaştı. Karahanlılar'ın İslam'ı kabul edişlerini anlatan meşhur Tezkire-i Satuk Buğra Han isimli anonim eserde anlatılan menkıbe, bu sufi rengin tarihi bir belgesi sayılabilir. Büyük çoğunluğu göçebe bir hayat süren ve daha önceki yüzyıllarda uzun süre Şamanizm, Budizm ve Maniheizm gibi mistik karakterli dini kültürlerden gelmiş bulunan bu Türk toplulukları, Meveraunnehir'in gelişmiş kültür merkezlerinde yaşıyorlardı. Uzunca bir zamandan beri yerleşik hayatın nimetlerinden faydalanan soydaşları gibi, kitabi İslam'ı kaynaklarından öğrenme ve anlama imkanları hemen hemen hiç yoktu. **Bu yüzden İslam'ın onların arasında tutunup yayılabilmesi, ancak eskiden alışkın oldukları mistik yollarla ve eski mitolojik inançlarıyla karışık bir biçimde, oldukça basit bir anlayışla mümkün olabildi. İşte bu anlayış çerçevesinde İslam'ı onlara götürülenlerin başında Ahmed-i Yesevi geliyordu**”. (a.g.e.s.78)

NOT:

Dikkat edin, yeni yaşam bilgilerini temsil eden yeni sinapslar ancak eskiden beri varolan sinapsların üzerine inşa ediliyor!.. Yeninin daima eskiden beri varolanın içinden-ondan beslenerek-çıkıp gelmesinin en güzel örneğini bu evrensel ÖĞRENME olayında görüyoruz. Bu konuda daha geniş açıklamalar için “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz” www.aktolga.de 6. Çalışma'ya bakabilirsiniz..

“Onun ve halifelerinin Orta Asya'daki muhtelif göçebe Türk topluluklarına böyle basitleştirilmiş ve eski inançlarla yorumlanmış bu İslam anlayışını tanıtip yerleştirmedeki rolleri, tarihsel bakımdan büyük bir önem arzeder. Çünkü, Karahanlılar'dan Osmanlılar'a kadar muhtelif Türk toplulukları ve devletleri arasında yaygınlaşan İslam, bir yandan yerleşik kültür merkezlerinde, Sünnilik veya Ehl-i Sünnet ve Cemaat denilen, medresede öğretilen kitabi esaslara uygun bir tarzda, iyi işlenmiş sistematik bir hukuk ve teolojinin kılavuzluğunda gelişirken, göçebe zümreler içindeki medresesiz popüler Müslümanlığın, güçlü bir mistik ruh ve yapıyla başlayıp gelişmesi bu sayede olmuştur. **Türk halklarının kendi sosyo ekonomik yapılarının ve toplumsal hayat tarzlarının biçimlendirdiği (adına “Türk Müslümanlığı” da diyebileceğimiz) heterodoks karakterli bu popüler Müslümanlığın 10.ve daha sonraki yüzyıllardaki bu**

başlangıç döneminde, 15.yüzyılın sonlarından itibaren Anadolu sahasındaki bir kısım konar-göçer Türk zümrelerini geniş ölçüde etkileyen Safevi propagandasının getirdiği Hz.Ali kültü, On iki İmam kültü, vb Şii motiflerle henüz bir ilgisi yoktur. Ne var ki bu popüler İslam, İran sufiliğinin süzgecinden geçerek belli ölçüde bir esneklik kazanmış, eski inançlarla karıştığı için geniş ölçüde kitabi yapısından sıyrılıp mitolojik bir karakter kazanmak suretiyle heterodoks bir mahiyet almıştır. Bu yapıyla da daha 13.yüzyıl başlarından ve bilhassa ilk çeyreğinden itibaren muhtelif göçlerle Anadolu'ya intikal etmiştir". (a.g.e.s.80)

"İşte, 14.yüzyılın başlarında Anadolu'nun kuzey-batısındaki Bizans ucunda, büyük çoğunluğu itibariyle konar-göçerlerden oluşan bir toplumsal yapıya dayanan bir "uç beyliği" olarak tarihte yerini almaya başlayan Osmanlı Devleti, bu iki paralel (ortodoks-heterodoks) İslam yorumunun varisiydi. Hatta, halkın belli bir kesimi, daha ziyade heterodoks İslam'ı yaşamaktaydı. Bu vakıanın en belirgin göstergesi, Aşık Paşazade, Oruç beğ ve Neşri tarihleri gibi, erken Osmanlı kaynaklarında beyliğin kuruluş döneminin, Rum Abdalları yahut Abdalan-ı Rum tabir edilen, Ahmed-i Yesevi sufilik geleneğinin temsilcileri olan dervişlerin menkıbeleriyle iç içe tasvir olunmasıdır. Başta Osman Gazi olmak üzere, Orhan Gazi ve I.Murad gibi Osmanlı beylerinin etrafı, Şeyh Edebalı, Geyikli Baba, Kumral Abdal (Kumral Baba), Abdal Musa, Abdal Murad, Abdal Mehmed ve Postinpuş Baba gibi şeyh ve dervişlerle çevriliydi".

"Fuad Köprülü'nün bundan yıllar önce ortaya koyduğu ve bugünkü araştırmaların kuvvetle desteklediği üzere, bunlar, 1240 yılındaki Babai İsyanı denilen büyük toplumsal patlamayı gerçekleştiren kadronun üçüncü kuşaktan temsilcileriydiler. Böylece Anadolu Selçuklu Devleti'ne baş kaldırarak onun zayıflamasına, dolayısıyla Moğol hakimiyeti altına girmesine dolaylı olarak vesile yaratan bir kuşağın torunları, temsil ettikleri İslam anlayışıyla bir başka devletin kuruluşuna katkıda bulunuyorlardı".

"Osmanlı beyliği arazisinde toplanmış bulunan Türkmen boylarının bu insanlara yüzyılların içinden gelen, iyice gelenekselleşmiş kuvvetli bağlarla bağlı buldukları unutulmamalıdır. Rivayetlere bakılacak olursa aralarında okuma yazma dahi bilmeyenlerin bulunduğu Osman Gazi, Turgut Alp gibi Osmanlı yöneticilerinin, bu Türkmenler'le aynı toplumsal tabana mensup bulunmaları dolayısıyla aynı polüler İslam anlayışını paylaşmaları çok tabiiydi. Kısmen siyasi bir amaçla olsa bile, kısmen de bu sebeptendir ki Rum Abdalları'na çok müsait davrandılar ve dervişleriyle beraber ikamet etsinler diye onlar için zaviyeler açtılar, vakıflar tesis ettiler. Böylece, hem şahsen yakınlık duydukları ve saygı besledikleri bu şahsiyetlere minnettarlıklarını göstermiş, hem de onlar aracılığıyla, yönettikleri Türkmen boyları üzerindeki egemenliklerini meşrulaştırmış oluyorlardı. Her halukarda, devlet henüz bir aşiret beyliği olduğu ve yönetenlerle yönetilenler aynı toplumsal tabanda yer aldıkları için, kuruluş döneminde yönetenlerle yönetilenler arasında, henüz önemli bir İslami anlayış ve yorumlayış farkı yoktur".

"Böyle bir ortamda İslam henüz, araçları iyi oluşturulmuş, kurumları yerine oturmuş, ideolojik muhtevası iyi kurulmuş bir siyaset aracı haline gelmemiştir. Bu, kuruluş döneminde yönetim çevreleri ile yönetilenlerin aynı platformda yer almaları demek olduğundan, aralarında her hangi bir karşıtlığın, zıtlaşmanın bulunmadığı anlamına gelir". (a.g.e.s.81)

NOT:

Yukardaki bu satırlar dikkatle okunmalıdır!. Burada, Osmanlı Devleti nedir, nasıl, kim tarafından kurulmuştur bütün bunların özü var...

Devam:

"Ne var ki, durum böyle kalmayacaktır. Konar-göçer bir toplumsal yapıya dayalı bu küçük aşiret beyliğinin gerek iyi hesaplanmış, düzenlenmiş başarılı bir fetih politikasıyla, gerekse ilhak yoluyla topraklarını durmadan genişletmesi, demografik açıdan büyümesi, onu bulunduğu jeopolitik konumda ister istemez yerleşik bir

devlete dönüşmeye zorlamaktaydı. Bu ise, hem inançlarını çoğaltıp farklılaştırdı, hem de sistemli ve sağlam bir kurumlaşma zorunluluğunu beraberinde getirdi. Zira yeni fetihlerle topraklarının genişlemesi, toplumsal yapının buna paralel olarak karmaşıklaşması sonucunu doğurmuş, bu ise idari yapının da giderek kompleksleşme ve tabiatıyla merkezîyetçi bir karaktere bürünmesine yol açmıştı”.

“İşte böylece imparatorluğa doğru gidiş sürecinin içindeki genç Osmanlı Devleti’nin ihtiyaçları, ancak iyi organize edilmiş, sağlamca kurumlaşmış bir bürokrasi tarafından karşılanabileceği için, bunu gerçekleştirebilecek tek kurum olan medreseye dayanması kaçınılmazdı. Bu kurumlaşmada ideolojik motivasyon konumundaki İslam ise, çok tabii olarak, buna gücü yetecek bir tarihsel tecrübesi bulunan Sünni (yahut kitabi) İslamdı. Oysa Türkmen boylarının çoğunluğunun mensup olduğu, şifahi ve popüler mistik bir niteliğe sahip heterodoks İslam, kendini geliştirip kurumlaşma imkanını hiçbir zaman bulamamış ve bulamayacak olan bir İslam tarzıydı. Bununla beraber, kısmen kırsal kesim ve özellikle konar-göçer çevreler, sözü edilen bu geleneksel mistik halk İslam’ını sınımsız korumaya devam ettiler. Böylece, yöneten ve yönetilen kesimi bir tabanda birleştiren bu geleneksel halk İslamı, daha Orhan Gazi ve özellikle I.Murad, I.Beyazıt zamanından başlayarak, yönetici sınıf başta olmak üzere, yerini önemli ölçüde medresenin güdümündeki kitabi İslam’a bırakmak zorundaydı ve öyle oldu.” (a.g.e.s.82)

NOT:

Dikkat! Başlangıçta, yani kuruluş döneminde ortada Sünni-Alevi, ya da, ortodoks, heterodoks İslam ayrımı falan yoktur!.. Bütün bu farklı görüşler daha sonra devletleşmeyle birlikte ortaya çıkıyorlar!.Devleti elde tutan Devlet sınıfı Sünni İslam’la bütünleşirken, daha doğrusu onu siyaset aracı olarak kullanırken, yönetilenler halâ eski pozisyonlarını korumaya çalışıyorlar..Bu nedenle, Osmanlı’da sınıf mücadeleleri tarihi siyasallaşan İslam’ın kendi içindeki farklı görüşler arasında mücadele şeklinde başlıyor.”Yönetenler” ve “Yönetilenler” kendilerine İslam’ın içinde bir yer bularak (ideolojik bir kalkan olarak onu kullanarak) ortaya çıkıyorlar. Devlet Sünni İslam’a sarılınca, “Yönetilenler” de, ya Alevi oluyorlar, ya da Devletin “zındık” olarak nitelendirdiği tasavvuf kökenli heterodoks İslam taraftarı!..

Devam ediyoruz:

“Osmanlı Resmi İdeolojisinin Temel Unsur ve Kavramları A.Siyasal Nitelikli Olanlar”

“1. Devlet (Devlet-i Aliyye, Devlet-i Ebed-müddet)”

“Osmanlı resmi ideolojisinin devlet-din, yahut saltanat-İslam özdeşliğinde temellendiğine yukarıda temas edilmiş, bu özdeşliğin sonucu olarak devletin ve onun temsilcisi olan saltanat kurumunun da kutsallık kazandığına işaret olunmuştu.

Dinin devletle özdeş hale gelmesi, yani bir anlamda İslam’ın devletin siyaset etme aracı olarak da ayrı bir kurumsal yapıya kavuşturulması, aslında Abbasi hilafeti zamanında gerçekleşmiş ve 11. yüzyılın ortalarında el-Maverdi’nin (ö.1055) ünlü “Din ve devlet ayrılmaz ikizlerdir”, 12. yüzyılın da ise el Gazzali’nin (ö.1111) “Din ve devlet ayrılmaz ikizlerdir” ifadeleriyle formüleşerek teorik temeline oturmuştu. Osmanlılar bu özelliği 14.yy da eski Türk siyasi anlayışlarıyla birleştirerek devraldılar. Ancak bu özdeşlik, Fatih Sultan Mehmed’in 15. yüzyılın ikinci yarısından, yani Osmanlı İmparatorluğu’nu tam bir merkezîyetçi yapıya kavuşturmasından sonra, “din ü devlet, mülk ü millet” formülleriyle resmi ideolojideki gerçek yerini buldu. Buradaki mülk teriminin, devletin sahip olduğu toprak ve servet anlamına gelmeyip,

hükümdarlık, otorite, hakimiyetin tasarruf yetkisi ve gücü demek olduğunu unutmamak gerekir”.

“Bu özdeşlik, Osmanlı Devleti’ne hem yöneticiler, hem halk nazarında, bir kökü zaten İslam öncesi döneme kadar uzanan bir kutsallık veriyordu. Bu kutsallık, 16. yüzyıl başlarında kaleme alınan klasik Osmanlı vekayinamelerindeki ünlü “rüya menkabesi” ile temsil edilmekteydi. Daha önce Tabakat-ı Cüzcani, Reşidu’-d-Din Oğuznamesi ve Düsturname-i Enveri gibi kaynaklarda da bazı değişik versiyonlarına raslanan bu menkabenin esası, gerçekte eski Ahid’de (Tevrat) bulunmaktadır. Bazı kaynaklarda Osman Gazi’ye atfedilmekte olup, devletin, “göbekten çıkarak dalları cihana yayılan bir ulu ağaç”la temsil edildiği bu rüya menkabesi, Osmanlı Devleti’nin ilahi kökenine, dolayısıyla kutsallığına inancı simgelemesi itibariyle, **kökleri antik Ortadoğu hakimiyet anlayışına dayanan oldukça yaygın bir motif olması bakımından önemlidir”.**

“Osmanlı resmi ideolojisi, devletin kutsallığı bakımından bundan başka bazı dünyevi gerekçelere de dayanır. 16.yüzyılın ünlü tarihçi şeyhülislamı İbn Kemal’in ifadesiyle bu gerekçeler, “servetinin ve askerinin çok olması, adil vergi alması, tebaasını adil kanunlarla yönetmesi”, ve hepsinden önemlisi, “İslam’ın hükmünü yürütmesi” şeklinde sıralanıyordu. **İşte Osmanlı resmi ideolojisinde bu faziletlerle donanmış, üstelik ilahi iradeyle kurulmuş “yüce Osmanlı Devleti’nin” (Devlet-i Aliyye), yine bu ilahi iradeyle dünyanın sonuna kadar ayakta kalacağı varsayılmıştır. Devlet-i ebed-müddet kavramı buradan doğmuştur.”** (a.g.e.s.83)

“2-Nizam-ı Alem”

“Devlet-i ebed-müddet kavramı, Osmanlı resmi ideolojisinde devletin yerini çok iyi vurgulayan ve aynı zamanda bütün icraatına meşruiyet kaynağı oluşturan bir başka kavramı doğurmuştur. Bu, Osmanlı resmi ideolojisinin diğer tipik bir kavramı olan nizam-ı alem düşüncesidir. Devletin bekaası ancak bu sayede mümkün olabilir. Bu yüzden Osmanlı Devleti’nin temel fonksiyonu, nizam-ı alemi, yani hakimiyet sınırları içindeki tebaasının bütün kesimlerinin adalet çerçevesinde yönetilerek birbiriyle uyum içinde yaşamasını sağlamaktır. Bu, herşeyin üstündedir. Bu itibarla, nizam-ı alemin bozulmasına veya sarsılmasına sebebiyet vermek en büyük suçtur; buna asla müsamaha gösterilemez. İşte bu yüzden Osmanlı Devleti nizam-ı alemin bozulduğu veya bozulmak üzere olduğu durumlarda derhal müdahale eder. Hangi şahıs veya çevrelerden gelirse gelsin, hangi maksatlarla olursa olsun, merkezi otoriteye rakip olacak, onu sarsacak, dolayısıyla mevcut düzeni bozabilecek her türlü eğilimi ve eylemi şiddetle bastırmaya yönelir ve onu ortadan kaldırıncaya kadar uğraşır”. (a.g.e.s.84)

NOT:

Osmanlı tarihinde, bozulmaya başlayan merkezîyetçi düzeni- “Nizam-ı Alem’i- yeniden inşaya yönelik iki büyük girişimin altını çizmek istiyorum. Bunlardan birincisini gerçekleştiren Fatih’tir.. Öyle ki, Bizans’ı fethettikten sonra kadiri mutlak Bizans düzeninden de çok şeyler öğrenen Fatih, sistemi adem-i merkezîyetçi bir yöne doğru geliştirme potansiyeli olan bütün güçlerin hepsini -bütün o uç beylerini falan- kökünden kazımış yok etmiştir.. Bu şekilde, fetihler yoluyla Osmanlı’yı tekrar bir tarihsel devrim gücü haline getiren Fatih, ne kadar ilginçtir ki, daha sonra aynı tarihsel devrim dalgasının bir daha ortaya çıkmaması için bu potansiyeli kökünden yok eder!..

İkinci büyük merkezîleşmenin -Nizam-ı Alem’i yeniden inşa çabasının- kahramanı ise II.Mahmut’tur!.. O da gene, “Sened-i İttifak”a imza koyan-koymayan bütün o ayanları ve de, Devlet için siyasi rakip olabilme potansiyeli olan Müslüman mahalli liderleri kesip yok ederek bu tarihi misyonu yerine getirir!.. ”Ya Devlet başa, ya

kuzgun leşe” sözü boşuna çıkmamıştır Osmanlı’da!.Bakın, bugün bile hala bunun ne anlama geldiğini hepimiz çok iyi biliyoruz!!..

Devam:

“İşte, ileriki bölümlerde söz konusu edilmekte olan şahıs ve çevrelerin zendeka ve ilhad ithamıyla yargılanarak ortadan kaldırılmalarının sırrı da burada yatmaktadır. Bu itham, Osmanlı merkezi iktidarının adeta kendini koruma, emniyete alma silahıdır. Bu noktada, benzeri bütün imparatorluklarda olduğu gibi, Osmanlı Devleti’nin amansız tavrı bütün hüviyetleriyle belirir. Fatih Kanunnamesi’ndeki ünlü “kardeş katli” meselesini de işte bu nizam-ı alem esprisiyle bağlantılı olarak, bu çerçevede yorumlamak gerekir. Bu madde, Osmanlı resmi ideolojisinde devletin rakipsizliğini, kahredici üstünlüğünü, gerektiği taktirde devlet ve toplum düzeninin bozulmaması için hanedan üyelerini dahi gözden çıkaracak derecede olanca acımasızlığıyla ortaya koyar. Bu sebeple resmi ideolojinin terminolojisinde Osmanlı Devleti’nin adı Devlet-i Aliyye veya Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye’dir. (her zaman, her şeyden yüce ve öyle kalacak olan Osmanlı Devleti)”. (a.g.e.s.84)

NOT:

Yukardaki paragrafı döne döne tekrar okuyun lütfen(!), hatta okumak da yetmez, ezberleyin, ya da yutun!!.. Son zamanların moda deyimiyle “İşte bu”dur olay!.. Eğer bugünü kavramak istiyorsanız, bugünün içinden çıkıp gelmeye çalıştığı dünün gerçeğini çok iyi bilmek zorundasınız!. Çünkü, bir toplum yarattığı olan insanlar, bazen hiç farkında olmadan kendi tarihlerinden kalma mirasın (bilgi temelinin) üzerine oturarak bugünü inşa etmeye çalışırlar! Evet, bugün dünün içinden onun diyalektik inkârı olarak çıkıp geliyor, ancak şunu unutmamalım ki, maddi gerçekliğin oluşumuyla bunun bilincinin ortaya çıkması arasında daima bir zaman farkı vardır; yani bilinç daima geriden gelir. Bu süre boyunca yeninin mücadelesi sadece eskinin maddi gücüyle olmaz, o, aynı zamanda bir ucu kendi bilincine kadar uzanan eskinin ideolojik duvarlarıyla da mücadele etmek zorundadır!. Kendi ördüğü o kozanın duvarlarını delerek uçup giden kelebeğin işini kolay mı sanıyorsunuz siz! Onun kavgası sadece kendi dışındaki duvarlarla değildir, o duvarlarla birlikte eski sistemin bilgi temelini onun kendi bilincindeki uzantılarıyla da mücadele etmek zorundadır o!..

“Devletin bu üstünlüğü, kişi hakları alanında da olanca ağırlığıyla kendini gösterir. Osmanlı Devleti yalnız hakimiyet sınırları içindeki toprağın değil, onun üstünde yaşayan herkesin ve (bazı istisnai durumlar hariç) her şeyin en yukarıdaki sahibidir. Özel mülkiyet hakkı da bunlar arasındadır.Devletin tanıdığı belli sınırların ötesinde insanların mülk ve servet sahibi olmaları pek söz konusu değildir. Üstelik bu müsaade sınırları içindeki mülkiyetin de fazla bir garantisi yoktur. Çünkü, ‘müsadere’ denen “el koyma” sistemiyle devlet, doğru yollardan kazanılmamış olduğuna inandığı, veya gereğinden fazla bulduğu menkul ve gayrimenkul bütün servetlere, kimin olursa olsun, el koyabilir”.. (a.g.e.s.85)

NOT:

Bütün bu açıklamalardan sonra daha ne kalıyor ki geriye! Görüyorsunuz, Avrupa’nın Cermenler’i nerde, Doğu’nun bütün o antika medeniyetlerinin varisi olmak yetmiyormuş gibi, daha sonra Doğu Roma’yı alarak onun da mirasının üzerine oturan Osmanlı nerede!!..

Biz de saf saf oturmuş, “Avrupa’da feodalizm, daha sonra da kapitalizm geliştirdi de Osmanlı’da neden gelişemedi” diye tartışıp duruyoruz!!..

Feodalizm, ya da kapitalizm.. bütün bunların hepsi Batı’da üretim ilişkilerinin içinde doğar ve gelişirler. Osmanlı ise, varoluş gerekçesini üretim faaliyetinden değil, fetihçilikten - tarihsel devrim diyalektiğinden- alıyordu..Köylünün-“Reayanın” yaptığı üretimden amaç sadece fetihçi devlete lojistik destek sağlamaktır.. Burada-bu toplumda- tek bir gerçek vardı, ki o da, herşeyin üstünde olan, Allah’ın yeryüzündeki gölgesi olan o fetihçi Devletti!!..Zaten fetihçilik fonksiyonu sona erince onun da sonu gelmiş oldu (bak, İbni Haldun yasaları.. www.aktolga.de 5. Çalışma).

Daha başka açıklamaya gerek var mı!!.. Bırakın kapitalizmi, feodalizme bile geçit vermeyen bir düzendi Osmanlı düzeni!! Sorarım size, tarihimizin en büyük “toprak reformunu” kim yapmıştır? O “ilerici”-“solcu” padişah II.Mahmut mu diyorsunuz! İyi güzel de, adamın derdi neydi onu da biliyor musunuz bari? Onun derdi, kendisine rakip Müslüman Ayanları-Eşrafı (mahalli Müslüman liderleri) yok etmektir! Hani kazara, biraz daha bitleri kanlanır da onlar da öteki gayrimüslim mahalli liderler (“Knezler”, “Kocabaşlar”) gibi burjuvalaşmaya falan kalkarlar diye ödü kopuyordu Sultanın!! Çünkü, kapitalizm falan bunlar tehlikeli şeylerdi Sultanlar için!..Ama işin bu yanını kimse kurcalamaz tabii!..”Batıcı” mıydı Batıcı, “ilerici” miydi ilerici, bitti!! “Neden, nasıl” diye soru sormayı öğretmediler ki bize okullarda!. Ee..o zaman daha neyi tartışıyoruz biz Allah aşkına! Bazen “solcu”, bazan “sağcı” her kılığa girebilen bir Devlet varken ortada, daha neyi tartışıyoruz!!..

Bugün de öyle değil mi..”Kapitalizm toplumsal tarihsel evrim sürecinde sınıflı toplumların vardığı en son aşamadır, o öyle masa başında toplum mühendisliği faaliyetiyle yaratılmış bir rejim değildir” diyorsun, o çok bilmiş “danışmanlar” ordusu tutuyorlar “lidere özgü bir ekonomiden” (“Erdoğanomic”), “kapitalizme alternatif İslami bir sistemden” bahsediyorlar ve işin ilginç yanı “lider” de onların ağzının içine bakıyor!..ve, ”ne yapalım bugüne kadar eldeki imkanları kullanarak mevcut sistemle geldik ama artık daha ileri gidemiyoruz, patinaj yapmaya başladık; daha ileri gitmek için bize ‘yürü ya kulum’ diyecek Türk tipi bir Başkanlık sistemi lazım” deyip çıkıyor işin içinden!..Daha ne kalıyor ki geriye, neyi tartışacağız ki!..

Devam ediyoruz:

“3-SALTANAT-I SENİYYE (SİYASAL İKTİDAR), SULTAN (PADİŞAH)”

“Osmanlı resmi ideolojisinde padişah, şahsında devlet-din özdeşliğini temsil eden en yüksek iktidar merciidir. Devletin başı olması itibarıyla siyasal otoritenin, şeyhülislamlık aracılığıyla da kurumlaşmış dinin, buna ilaveten halife-sultan sıfatıyla İslam’ın ve müminlerin hamisi olarak en üst makamı işgal eder. Bütün bu dini vasıfları temsil etmesine rağmen yine de o, en yüksek örfi yetkilerle donanmış biri olarak daha çok dünyevi otoriteyi çağırıştırır. Halil İnalçık’ın deyişiyle, “Osmanlı Padişahı, devlet içinde mutlak örfi hakimiyet selahiyeti ile, Fatih Mehmed’in şahsında doğmuş ve bütün kudret ve selahiyetlerini Selim I ile Süleyman I zamanında kazanmıştır”. Osmanlı padişahının bu konumu, birdenbire değil, kuruluştan 16.yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzayan, imparatorluğun olgunlaşmasına paralel tedrici bir gelişim süreci sonunda oluşmuştur”.

“II.Mehmed’e kadar Osmanlı padişahı, Osman Gazi’nin basit ve mütevazı aşiret beyi kimliğinden başlayarak I.Beyazıt ile ilk sultan tipini ortaya koymuş, I.Mehmed ve II.Murad ile biraz daha gelişerek nihayet II.Mehmed’in şahsında klasik Osmanlı sultanı yahut Osmanlı padişahı imajına kavuşmuştur. II.Mehmed Osmanlı padişahı olarak, Oğuz Kağan soyundan gelmiş olmakla eski Türk kağanını (Han), Müslüman bir hükümdar olarak klasik İslam geleneğinin sultanını ve nihayet İstanbul’un fatihi sıfatıyla da Bizans geleneklerine göre Doğu Roma’nın imparatorunu kendi şahsında birleştiriyordu. O halde Osmanlı padişahlık yahut sultanlık statüsü, hiç olmazsa klasik dönem için her üçünün bileşimi sayılabilir”.
(a.g.e.s.85)

NOT:

İşte bu!..Alın işte size “Türk tipi Başkan”ın tarihsel evrim süreci!.. Yani öyle ortada hiç değişmeden kalmış bir Osmanlı Devleti-ve Sultanı yok! Şu ana kadar iki Osmanlı Devleti’nden bahsettik!. Kuruluştan 1402 de yıkılışına kadar olan ve sonra da Fatih’le birlikte yeniden kurulmuş olan!.. Aslında bir üçüncü Osmanlı Devleti daha vardır ki onun kurucusu da III.Selim ve II.Mahmut’tur!!.. Bunların yaptığı da gene aynı tarihsel devrim mekanizmasını harekete geçirerek Osmanlı’ya yeni bir “batıcı ruh” üfleme, Devleti yeniden “reform” ederek, onun küllerinden yeniden doğmasına yol açmak değil midir!!.. Biraz daha işi uzatırsak aslında 1923’te kurulan bir 4. den de bahsedebiliriz diyeceğim ama, bu konunun yeri burası değil şimdi; çünü o konuya girersek arkasından sıra elde olanı “restore” ederek 5.ye kadar uzanmayı hayal edenlere falan da gelir!!.. (bu konuda bak: <http://www.aktolga.de/z2.pdf>)

Devam edelim:

“Osmanlı padişahlarının, Oğuz Kağân neslinden geldiğine inanılan Kayı boyuna mensubiyetleri iddiası, ilk defa 15. yüzyılda II.Murad zamanında Yazıcızade Ali tarafından Tarih-i al-i Selçuk adlı eserde yazıya geçirilmiş, daha sonra öteki tarihçilerce de benimsenmiştir. Günümüz tarihçilerine göre, bununla, eski Türk töresi uyarınca ve Tanrı tarafından han veya hakan seçilmiş bulunan Osmanlı padişahının ve hanedanının Anadolu’daki bütün Türk zümreleri üzerinde meşru hakimiyet hakkına sahip olduğu vurgulanmak isteniyordu. Nitekim Osmanlı padişahları yayınladıkları fermanlarda, bastırdıkları sikkelerde ve yaptırdıkları mimari eserlere koydurdukları kitabelerde çoğu zaman “han” ve “hakan” unvanlarını, “sultan” unvanıyla birlikte Sultanü’l-Berreyn ve Hakanü’l Bahreyn (iki karanın-Anadolu ve Rumeli-sultanı, iki denizin-Akdeniz ve Karadeniz hakanı) şeklinde kullanmışlardır”.

“Sultan” unvanına gelince, yukarıda belirtildiği gibi, Osmanlı sultanlarını klasik İslami siyasal geleneğe bağlayan ve bu gelenek içinde meşrulaştıran bir unvan olarak özellikle de Müslüman hükümdarlara yollanan name-i humayunlarda tercihan kullanıldığı gibi, sikkeler ve kitabeler üstünde sıkça görülür. 11. yüzyılda Büyük Selçuklular’dan beri büyük Türk hükümdarları tarafından tercih edilen bu unvanın, aynen Selçuklu hükümdarlarının kullandığı es-Sultanu’l-A’zam şekliyle, Osmanlı padişahı için ilk defa kullanıldığı yerlerden biri, Çelebi I. Mehmed devrine ait bir minber kitabesidir”.

“Imperator” unvanının ise, Osmanlı padişahlarının kendilerinden ziyade Rum tarihçiler ve Batılılar tarafından birkaç Osmanlı padişahı için kullanıldığı görülüyor. Mesela II. Mehmed için çağdaşları Cecaumenos Georgios Trapezintios, Amirutzes ve Kritobulos gibi Rum yazarlar bu unvanı eserlerinde zikretmişlerdir. Adı geçen yazarlar, bu sultanın, Konstantinopolis’i almakla geleneğe göre “Romalılar”ın imparatoru” olmaya hak kazandığını belirtmektedirler. 1481’deki vefatı dolayısıyla Avrupa’da basılan bronz bir madalyonda II.Mehmed, Bizantii Imperatoris (Bizans İmparatoru) ve Othomanum Turcarum Imperator (Osmanlı Türkleri’nin İmparatoru) unvanlarıyla anılmaktadır. Aynı unvanın I. Selim ve I. Süleyman için basılan madalyonlarda da yer aldığı görülür”. (a.g.e.s.86)

“Osmanlı resmi ideolojisinde padişahın iktidar ve hakimiyetinin İslami temelde meşrulaştırıldığı bir göstergesi olmak bakımından büyük bir önemi bulunan “sultan” unvanının, İbn Sina, el-Gazzali ve Nasiru’d-Din-i Tusi gibi ileri gelen İslam uleması ve düşünürleri tarafından Hz.Muhammed’e atfedilen hadislerle İslami bir temele oturtulmak istendiğini biliyoruz. Böylece sultana kayıtsız şartsız boyun eğmenin dini bakımdan da farz olduğu telkin ve kabul ettirilmek istenmiştir. “Sultan, Allah’ın her mazlumun sığındığı yeryüzündeki gölgesidir” veya “Kim sultanın önderliğini inkar ederse zındıktır” yahut “Habeşli bir köle dahi olsa sultana itaat ediniz” vb şeklindeki bu mevzu (uydurma) hadisler, gerçekte İslam dünyasında daha 9.ve 10. yüzyıllardan itibaren, siyasal otorite

buhranlarını ve bunların yol açacağı toplumsal kargaşaları önlemek amacıyla, saltanat kurumuna nasıl bir dini (İslam) statü kazandırılmaya çalışıldığını göstermeleri itibariyle önemli birer tarihsel belgedirler. Bunlar yalnız İslam dünyasındaki siyasal hakimiyet çevreleri tarafından değil, kamuoyunca da büyük bir kabule mazhardı”.

“İşte, özellikle 15. yüzyıldan başlayarak, Tarih-i Ebu'l-Feth yazarı Tursun beğ (ö. 1490 sonrası) gibi Osmanlı müellifleri, klasik İslami siyasette böylece yerini çoktan almış bulunan saltanat-İslam özdeşliğinden yararlanarak Osmanlı sultanına kazandırılmak istenen meşruiyetin teorik çerçevesini oluşturmaya çalışmışlardır. Bu çerçeve, “toplum düzeninin (nizam-ı alem) korunabilmesi için mutlak bir otoriteye ihtiyaç olduğu, bunun ise Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan ve O'nun iradesini temsil eden sultan olması sebebiyle, kendisine boyun eğmenin ilahi bir emir telakki edilmesi gerektiği” şeklinde özetlenebilir. Böylece Fatih Sultan Mehmed'den itibaren Osmanlı sultanları, çok daha belirgin bir şekilde, kendilerini biri örfi, diğeri dini olmak üzere iki temel üzerinde meşrulaştırmış oluyordu. Bu meşruiyet ise kaynaklarda, “Oğuz Kağan soyundan gelme” (örfi temel) ve “göbekten çıkan ağaç” rüyasının temsil ettiği “ilahi iradeye mazhar olma” (dini temel) iddiaları şeklinde sembolik ifadesine kavuşuyordu.”

“Osmanlı resmi ideolojisinde saltanatın İslami temeli, malum gelişmeler sonucu 16. yüzyılın ilk çeyreğinde hilafetin Osmanlılar'a intikaliyle yeni bir dayanak daha kazandı. Bu meselede asıl dikkat edilmesi gereken nokta, hilafetin Osmanlılar'a resmen intikal edip etmediği, yahut Osmanlı padişahlarının bizzat halife unvanını kullanıp kullanmadıkları değil, Osmanlılar'ın kendi gözlerindeki ve o dönem İslam dünyası kamuoyu önündeki fiili durumdur ki, o da şudur: Yavuz Sultan Selim ile birlikte Osmanlı padişahları artık kendilerini Hâdimü'l-Harameyni'-Şerifeyn unvanıyla anmaya başlayıp Memluk sultanlarının İslam alemindeki saygın yerlerinin, bu arada da hilafet makamının varisi ve İslam'ın da hamisi olarak görmüşler ve böylece de görülmüşlerdir. Tarihsel bakımdan önemli olan budur”...

“Her ne suretle olursa olsun, 16. yüzyılda artık Osmanlı padişahının resmi ideolojideki yeri, halife-sultan olarak daha fazla bir kutsallık kazanmış, buna karşılık şeriat karşısındaki durumu İslam dünyası genelinde daha fazla sorumluluk gerektiren, buna paralel olarak daha büyük saygınlık kazandıran bir konuma yükselmişti. **Artık İslam'ın hamisi olan Osmanlı padişahı bu konuyla dünyanın da sığınağı, yani kendine mahsus deymiyle padişah-ı alem-penah oluştu**”...

“Osmanlı padişahı artık bu kutsal kimliğiyle özellikle Müslüman tebaa nezdinde İslam'la o kadar özdeş hale gelmiştir ki, bu özdeşleşme onu halkın gözünde veliyyullah mertebesine yükseltmiştir. Mesela Fatih Mehmed, Yavuz Selim ve Kanuni Süleyman'ın böyle evliya gibi göründüklerini çok iyi biliyoruz. Bu inanç yüzyıllar sonra bugün sıradan muhafazakar ve dindar halkın hafızasında aynen yaşamaya devam etmektedir”...(a.g.e.s.89)

NOT:

“Bu inancın yüzyıllar sonra bugün bile sıradan muhafazakar ve dindar halkın hafızasında aynen yaşamaya devam ettiği” konusu çok önemli. Ne dersiniz, “Türk tipi Başkanlık” falan derken buradan işi, “onun ayrılmaz bir sıfatı” falan diyerek (tabi, “İslam alemini içine düştüğü kaostan da kurtarmak için”!!) “Türk tipi bir Halifeliğe” kadar götürür müyüz!!.

Tabii, bu inancın “bugün bile hala yaşıyor olmasının” tek nedeni bu değildir. Özellikle İmparatorluğun son zamanlarında (bütün o gayrimüslim halkların milliyetçilik ateşine yakalanarak ayrılmaya başlamaları üzerine) Devlet, Abdülhamid döneminden itibaren, daha önce II.Mahmut'tan sonra hiç aklına getirmediği o Müslüman orta sınıfın farkına varıp (Halifelik kartını da kullanarak) onlara der ki, “Ey ehli Müslim, Devlet elden gidiyor, bu Devlet sizin, alın ona sahip çıkın”!!..

Düşünün, her gün bir taraftan bir ayrılık-parçalanma ve savaş haberi geliyor ve irade-i mutlak sayılan o Devlet-ve Sultan, birden imana gelerek, o zamana kadar kendisine rakip olarak gördüğü için göz açtırmadığı Müslüman orta sınıfa diyor ki, “beni yok etmek istiyorlar, alın herşeyim sizin olsun, tek ki bana sahip çıkın”!! Bu durumda, Müslüman orta sınıf için “Devlete sahip çıkmak”, yaşamı devam ettirme mücadelesinde kendi yaşam haklarına sahip çıkmakla özdeş hale gelir.. İşte, bugün bile hala “ecdadımız” diye göz yaşları döken, “Abdülhamid” deyince duraklayan, ona sahip çıkmayı yaşamı devam ettirme mücadelesinin bir ön koşulu olarak gören “muhafazakar-Müslüman” orta sınıfların bilinçdışı Devletçiliğinin altında yatan TRAVMA budur.. Bu nedenle, Erdoğan’a kızarken “biraz insafli” olmayı da unutmamalı!!.. Ama, buna rağmen gene de onun-onların “ecdadımız” diye ağıt döktükleri o Sultanların tarih boyunca onlara- Müslüman orta sınıflara kan kusturduğunu hatırlatmaktan da geri kalmayalım!..

“Bütün bu anlatılanlar, Osmanlı resmi ideolojisinde hakimiyet ve iktidar kavramıyla ilgili olarak iki önemli karakteristiği vurguluyor:

1-Hakimiyetin ve iktidarın Allah tarafından Osmanlı padişahına verilmiş olduğu, yani “Allah tarafından teyit edilmiş (el-müyyed min indillah) kutsal iktidar” anlayışı,

2-Bu hakimiyet ve iktidarın padişahın mensup olduğu hanedanın şahsi malı olduğu, yani “aile malı (patrimonial) mülk” anlayışı.

Bu iki temelden birincisi, bir yandan daha İslam öncesi Orta Asya hakimiyet anlayışı, diğer yandan, eski Mezopotamya ve Sasani dönemi iktidar anlayışlarının -yukarıda zikredilen hadislerle- İslamlaştırılmış biçimiyle ifadelendirilmiş, iki farklı kökenden gelme, ama sonunda aynı kapıya çıkan bir iktidar anlayışına dayanırken, diğeri, münhasıran eski Orta Asya hakimiyet anlayışından kaynaklanıyordu.” (a.g.e.s.89)

NOT:

“Eski Mezopotamya ve Sasani hakimiyet anlayışı” deyince duracaksınız şöyle bir! Bu “anlayış” nedir biliyor musunuz? Bu anlayış, köleci antika medeniyetlerin yedi bin yıllık hakimiyet anlayışıdır!.. Eski Mezopotamya, Hind, Çin antika medeniyetlerini düşünün!.. O firavunları getirin gözünüzün önüne!.. Bunların, barbar halkları köleleştirerek “medeniyet denilen tek dişi kalmış o canavarı” nasıl inşa ettiklerini getirin!.. Osmanlı’nın devraldığı o mirasın nasıl bir miras olduğunu o zaman daha iyi anlarsınız!..

“Orta Asya’da Türk devletlerinde çok eski devirlerden beri, siyasi hakimiyet ve iktidarın, herhangi bir dünyevi merci (halk, tebaa, kabile meclisi vb) tarafından değil, Gök Tanrı tarafından hakana bahşedildiği, çok güçlü bir şekilde halk arasında da yerleşmiş bir inançtı. Yalnız Türkler’de değil, Moğollar’da da geçerli olan bu köklü inanç, pek çok efsanede vurgulandığı gibi, Orhun kitabelerinde de Bilge Kağan’ın ağzından açıkça telaffuz edilmekteydi. İşte bu niteliği sebebiyledir ki, siyasi hakimiyet ve iktidar, yalnız hakanın değil, ailesinin de ortak malıdır”. (a.g.e.s.90)

NOT:

Ne güzel değil mi! Türklerin yukarıda bahsedilen ilkel komünal toplum kalıntısı geleneği, bir anda, antika köleci toplumların mirasıyla bütünleşiveriyor!!.. Yeni olanın eski bilgi temeliyle bütünleşmesi açısından ilginç bir örnektir bu!..

“Bu inancın pratikte, Göktürkler’den Osmanlılar’a kadar uzanan çok güçlü etkileri olmuştur. Bütün Türk devletlerinde bir hükümdar öldüğü zaman, eğer sağken ülke topraklarını oğulları arasında paylaştırmamışsa, şiddetli ve amansız bir saltanat mücadelesi başlar, bu mücadele, içlerinden biri galip gelip hakimiyeti ele geçirinçeye kadar kanlı bir biçimde sürüp gider. Eğer hakan ölmeden önce devleti kendi eliyle paylaşmışsa, o zaman her biri kendine ayrılan yerde hükümlanlığını sürdürür. Ama bu durumun çok fazla sürmediği, zamanla içlerinden giderek güçlenen birinin, öbür kardeşlerini mağlup ederek ellerinden topraklarını alıp ülkeyi ve hakimiyeti yeniden tek elde birleştirdiğinin örneklerine çok raslanır. Aynı tarihsel mekanda Osmanlı dönemine en yakın örnek, Anadolu Selçuklu hükümdarı II. İzzeddin Kılıçarslan’ın 1192 de vefatıyla başlayan dönemdir. Bu Selçuklu sultanı ölmeden önce memleketi on bir oğlu arasında paylaşmış, fakat sonunda I.Gıyaseddin Keyhüsrev (1192-1196, 1205-1211) hakimiyeti yeniden tek elde toplamıştı”.

“Bu feodal paylaşırma geleneği, merkezietçi hakimiyet anlayışı sebebiyle Osmanlılar’da terk edilmekle kalmamış, buna şiddetle karşı çıkılmıştır. Bununla beraber, Osmanlılar, saltanatın bir sonraki padişaha intikal etmesi konusunda eski Türk devletlerinde mevcut kuralsızlığı aynen sürdürmüşlerdir. Bu yüzden 16. yüzyıl ortalarına kadar, çoğu zaman padişahın ölümü veya yaşlılığına raslayan güçsüzlük dönemi, şehzadeler arasında müthiş bir saltanat kavgasının çıkmasına yol açmış, kavgayı kazanan, diğerlerini bertaraf etmek zorunda kalmıştır. Fatih Sultan Mehmed’in Kanunnamesindeki “kardeş katli”ne cevaz veren meşhur maddenin, bu yüzden pek çok spekülasyona konu olduğu iyi bilinir. Bu saltanat mücadelesi sırasında halk, genellikle herhangi bir tarafı tutmaktan çok, sonuçta hep kazanana itaati tercih edegelmiştir. Çünkü yukarda sözü edilen Orta Asya geleneğine göre, kazanan, Tanrı’nın seçtiği, hükümlanlık, iktidar bahşettiği hakan olarak kabul ediliyordu, çünkü, “Tanrı kimi istiyorsa, onun kazanması” söz konusuydu. Bu toplumsal bir siyasi tavır alış veya toplumsal bir siyasi tercihtir”. (a.g.e.s.90)

NOT:

Demek ki, Sultan Süleyman oğullarını bu nedenle boğazlatıyor!..Tabi, Bizans’tan devralınan bu “kardeş öldürme” konusunun bir kanun maddesi olarak resmileşmesinin Fatih dönemine denk gelmesi de bir tesadüf değildir!.. “Ya devlet başa, ya kuzgun leşe” sözü bu gelenekten mi çıkıp geliyor dersiniz!.

Bakın ne güzel işte, anti feodal, feodallere karşı toprak reformu yaparak halkını koruyan “solcu” bir Devlet var karşınızda!! Daha ne istiyorsunuz ki, “devrimci-solcu” olmak demek feodalizme karşı olmak demek değil midir! İşte, Türkiye solu böyle “Devletçi” yapıldı!! Oryantalist-Pozitivist ideoloji, adamı böyle DEVLET DEVRİMCİSİ yapar da sen hiç farkında bile olmazsın!!

“4-Reaya ve Beraya (Tebaa)”

“Osmanlı resmi ideolojisinde tebaanın statüsü, temeli eski Hind-İran siyasi düşüncesine dayalı (yukarda özetlenen) daire-i adliye prensibinde ifadesini bulur. Bu, bir devleti meydana getiren siyasal iktidar-ordu-maliye-tebaa dörtlüsü arasındaki sıkı ilişkiyi belirten ve birinin mevcudiyetini, diğerinin mevcudiyetine bağlayan bir siyaset teorisi. Ama eninde sonunda ilk üçünün vücudu, muntazam bir şekilde vergi vererek dolu bir hazineyi sağlayacak olan müreffeh tebaanın varlığına bağlı olduğu için, Osmanlı siyaset anlayışında tebaanın büyük bir önemi vardır.”

“Osmanlı tebaası olmak demek, Müslümanlığı kabul edip kendi dini, etnik ve kültürel hüviyetinden vazgeçmek, başka bir deyişle, artık Hristiyan, Musevi, Rum, Ermeni, Arap, Kürt, Boşnak, Arnavut vs olmamak, Sırpça, Rumca, Ermenice, Kürtçe, Arapça vs konuşmamak, yahut kendi örf, adet, gelenek ve göreneklerinden vazgeçmek demek değildir. Aksine, bütün bu özellikleri muhafaza ederek, yalnızca devlete vergi verip onun hakimiyetini kabullenmek, istenilen hizmeti eksiksiz yerine getirmek ve devlet gerekli gördüğünde müdahalesine boyun eğmek demektir. İşte bu, Osmanlı siyaset ve yönetim anlayışının püf noktasıdır.”

“Tebaa Osmanlı resmi terminolojisinde çoğunlukla reaya (yahut bazan tekil biçimiyle raiyyet) veya reaya ve beraya (sürüler ve halklar) kelimeleriyle ifade edilmiştir. Şeriat terimiyle ulu'l-emr, yani otorite mercii olan padişah, yönettiği tebaasına adaletle muamele etmek zorundadır. Bu muamele şer'i deyimlerle emr bi'l-ma'ruf nehy ani'l-münker (iyiliği emredip kötülükten sakındırma) prensibi içerisinde yapılmak zorundadır. Bu sebeple, Osmanlı padişahı, sayesinde hükümlerini icra edebildiği reayayı vediatullah (Allah'ın emaneti) telakki etmekle yükümlüdür”..

“Osmanlı resmi ideolojisinde padişahın ulu'l-emr olarak reayaya bu bakışı, müslim-gayrimüslim herkes için söz konusudur. Vergisini vererek devletin hakimiyetine boyun eğen herkes, padişah nazarında teorik olarak aynı hakka sahiptir. Genel olarak Divan-ı Hümayun tarafından yayınlanan çeşitli belgelerden çıkarılabildiği kadarıyla Osmanlı resmi ideolojisinde ideal reaya, -ulu'l-emre itaatkar, -kendinde devletin düzen ve yönetimine müdahale hakkı görmeyen, -devlete ve düzene karşı her ne sebeple olursa olsun tavır almaktan kaçınan, -mensubu bulunduğu toplumsal kesimden, yaşadığı yerden izinsiz ayrılmayan, kısaca, her alanda mutlak anlamda boyun eğen insanlardır.”

“Osmanlı Devleti bu beklentisinde kendi mantığı içinde tutarlıydı. Çünkü din ve mezhep esasına göre cemaatler (millet sistemi) halinde düzenlenmiş Osmanlı toplumsal mozaiğinin ahenginin korunup sürdürülebilmesi, yahut Osmanlı resmi ideolojisindeki deyimlerle nizam-ı alemin devamı, bu mutlak itaate bağlıydı. Bunun çok tabii bir sonucu olarak, tabakalar ve cemaatler arası yer değiştirme oldukça sınırlı ve izne bağlıydı”.

Öyle görünüyor ki, Osmanlı resmi ideolojisinin reayaya bu bakış tarzı, reaya tarafından da tasvip görmekteydi. Zira reyanın (bazı istisnalar hariç) bu beklentiye genelde uygun hareket ettiği görülür. Hatta, Osmanlı Devleti'nde halk kendi varlığını ve düzeninin sürmesini devletin varlık ve düzeniyle kaim görmüş, kendi hayatını padişahın, dolayısıyla devletin bir lutfu ve ihsanı olarak kabul edegelmiştir.”

NOT:

Bu nokta önemli!. Tamam, “Devlet şöyle, Devlet böyle” diyoruz, ama, o Devletin bir de “tebaası” var öyle değil mi!. Devlet çobansa, o “tebaa”, yani “Reaya” da onun sürüsü!.. Sistemin mantığı böyle çalışıyor!. Yani biri diğerrinin varlık şartı!. Sürü olmasaydı çoban kime çobanlık yapacaktı!.. Bakın, bu mantık bugün bile hala geçerlidir. Devlet sınıfı unsurlarının-“Beyaz Türkler'in”-Osmanlı'nın Reayasına-Cumhuriyet'in “Halk”ına- bugün bile halâ “göbeğini kaşıyan adam”, “cahil” gözüyle bakmaları ta o zamanlardan kalma bir anlayışın göstergesidir!. Ama tabii şimdilerde bu anlayış kendi içinde müthiş bir öfkeyi de gizliyor!. Nasıl olurdu da Devletin o “sadık kulları” efendilerine karşı bacak germeye başarlardı!!. Onların bir türlü anlayamadıkları, hazmedemedikleri olay budur işte!. Bu kesimin Erdoğan düşmanlığının altında yatan kin-öfke de buradan kaynaklanmaktadır! İşte, bunların en “solcusunun” bile iş bilinçdışı yaşam bilgileri alanına gelince hiç farkına varmadan “beyaz Türk” oluvermesinin sırrı burada gizli olsa gerek!..

Burada önemli olan fetihçilik üzerine inşa edilen bu sistemin işleyiş mekanizmasıdır. Sistem fetihçiliği temel alan bir bilgi temeli üzerine kurulduğu için, fetih mekanizması işlediği sürece ortaya hiçbir sorun çıkmaz!. Çünkü, “alan memnun, veren memnun” hesabı, o “Reaya-tebaa” da “ganimetten” payını alır!.. Sadece askerin değil, pazardaki esnafın bile seferden galibiyetle dönülünce yüzü gülüyordu! Ya da, seferlerin arası uzayınca homurdanmaya başlıyorlardı!.. Öyle ya, insanların cebinde para olacak ki çark dönsün!.. Ya da, “su akacak ki herkes kovasını doldurabilsin”!.. (Kimbilir, belkide günümüz milliyetçi-İslamcılarının “Stratejik zihniyetimize” bağlı olan “genleşme” aşkı da buralardan geliyordur! Bu geleneğin üstüne, burjuvazinin günümüze ilişkin “Stratejik olarak derin” “Misak-ı Milli” hayalleri de eklenince ortaya yeni tipten bir fetihçilik paradigması çıkıyor galiba!)..

Şunu hiç unutmayalım: Osmanlı sistemi “Yönetenler” ve “Yönetilenleriyle” birlikte bir bütündü. Yani, “Osmanlı” deyince öyle bundan sadece “Yönetenleri” anlamak

doğru değildir!. “Yönetenler” ve “Yönetilenler” birbirlerinin varlık şartı olarak sistemi birlikte oluşturuyorlardı. Bu nedenle, “Yönetilenlerin” “Yönetenlere” karşı sistem içindeki duruşlarını ve muhalefetlerini -direnişlerini çok iyi anlamak gerekiyor..

“Yönetilenlerin” duruşunun ve mücadelesinin daima iki boyutu vardır:

Birincisi açık; bir tür “karşı” duruştur- reaksiyondur bu. Amacı da sistem merkezini- devleti- ele geçirerek “Yönetenlerin” yerine geçmektir, “Yöneten” pozisyonuna kendilerinin oturmasıdır.

İkincisi ise bambaşkadır: Bütün sistemlerde, sistemin dominant-yönetici-kutbunun karşısında olan kutup, bir yandan, sistem içi bir unsur (motor sistem unsuru) olarak belirli bir fonksiyonu yerine getirirken, diğer yandan da-sistemin kendi neslini üretmesi sürecinde- onun ana rahmi fonksiyonuna sahip olur. Sistem kendi varlığını üretirken kendi neslini üretme sürecini de birlikte yaşadığından, süreç içinde, yeni üretim ilişkilerini temsil edecek olan toplumsal bebek, daima, mevcut olanın içinde- ana rahminde- onun diyalektik anlamda inkârı olarak ortaya çıkar ve gelişir..Bu yüzden, “Yönetilenlerin” duruşunu ve mücadelelerini ele alırken daima bu iki işlevi birlikte dikkate almak gerekir. Tabi burada belirleyici olan “hamilelik” sürecinin ne derece ilerlemiş olduğu kadar sistemin bir bütün olarak kendini üretmeye müsait olup olmadığıdır da (yani kısır olup olmadığıdır da!). Örneğin, Osmanlı sistemi gibi antik sistemler için durum böyledir. Bunlar kendilerini üretme yeteneğinden yoksun olan kısır sistemlerdir. Bu diyalektiği İbni Haldun çok güzel açıklar. Bu durumda işleyen tek mekanizma tarihsel devrim mekanizması olur ki, bunun ayrıntılarını ele almanın yeri burası değildir. İsteyen bu konuda daha önceki çalışmaya bakabilir: www.aktolga.de 5. Çalışma

Osmanlı’da bu fetihçilik çarkı 16. yüzyılın ortalarına kadar üç aşağı beş yukarı sistemin yerine getirdiği tarihsel devrimci işleve uygun olarak döner durur!.. Bazan, rüzgar kesilince durur gibi olursa da, sonra yeniden başlar dönmeye!.. Ama bu tarihten sonra işler kesat gitmeye başlayacaktır!..

“Dini Nitelikli Olanlar”

“1.İslam

“Devlet-din özdeşliğinin ikinci ögesi, din, yani İslam’dır. Daha önce de anlatılmaya çalışıldığı üzere, bu, “İslam”ın Osmanlı Devleti’nin siyasal, hatta toplumsal gelişmesine paralel ve merkezietçi yönetim yapısına uygun bir siyasal mahiyet almış olduğu vakıası bizce çok önemlidir. “Osmanlı İslamı” dediğimiz bu İslam, bir yandan devlet kavramına kutsallık bahşederek merkezi otoriteye ve onu temsil eden Osmanlı hanedanına meşruiyet ve bir anlamda kudsiyet kazandırırken, öte yandan onun siyaset etme aracı olmak gibi çifte bir fonksiyon icra eder.Bu, Osmanlı resmi ideolojisinde devlet-din ilişkisini anlayabilmemiz bakımından çok önemli bir hareket noktasıdır.” (a.g.e.s.92)

“Osmanlı resmi ideolojisinde İslam’ın bu çifte fonksiyonu icra edebilecek duruma gelmesi birdenbire olmadı. Daha önce de temas edildiği gibi, bu süreç, devletin Bizans ucunda yer alan küçük aşiret beyliğinden imparatorluğa dönüşme sürecine paralel bir surette gelişti. Diğer bir deyişle, İslam bu çifte pozisyonunu, başlangıçtaki popüler mistik karakterini

giderek daha güçlü bir şekilde kendini hissettiren fıkıh ağırlıklı kitabı İslam'a dönüştürmek suretiyle 15. yüzyıl ortalarına kadar tedrici bir şekilde kazandı. Bu, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nde İslam'ın siyasallaşma sürecini de simgeler.”

“İslam'ın bu hüviyetiyle Osmanlı resmi ideolojisindeki yerini alması, tam olarak Fatih Sultan Mehmed dönemine raslar. Böylece Osmanlı Devleti'nde ideolojik bir karaktere bürünen ve Sünni hüviyetiyle siyasallaşan İslam, tam olarak onun döneminde, eski Bizans'ın başkenti Konstantinopolis'i hakimiyetinin merkezi ve “İstanbul” yapan bir imparatorluğun resmi ideolojisinin ikinci ana sütunu haline geldi. Konstantinopolis'in genç fatihinin, fetihten sonra Bizans'ın bu harap başkentini idealindeki imparatorluğun merkezi yapabilmek için giriştiği imar programı içinde yer alan medreseler, bu genç imparatorluğun ideolojisini üretme görevini üstlendiler. Osmanlı İslam'ının böyle bir imparatorluk ideolojisine dönüşümünde hiç şüphe yok ki en temel rol medreselere düşüyordu ve en başta da sultanın bizzat kurdurduğu Sahn-ı Seman (Fatih) medreseleri geliyordu”...

“Zaten 1331 yılında Orhan Gazi tarafından İznik'te açılan ilk medreseyle birlikte Osmanlı siyasal iktidarını meşrulaştırma görevini yüklenmiş bulunan ulema, bu statüsüne Fatih Sultan Mehmed zamanında resmiyet çerçevesinde yerleşti. Sultan, rejimin temeli olan İslam'ın, imparatorluk genelindeki kurumlaşmış en üst makamı şeyhülislamlığı, Bizans'taki patriklik makamının statüsüne benzer bir biçimde örgütleyerek kendisine bağladı. Böylece o, yalnız siyasal otoriteyi değil, dini otoriteyi de kendi şahsında temsil ediyordu. Bu, fetva kurumunun ve ilmiye örgütünün başı sıfatıyla şeyhülislamı aracı kılarak Osmanlı İmparatorluğu'nda en alt kademesinden en üstteğine bütün kurumlarıyla İslam'ın, bizzat Osmanlı siyasi-idari sisteminin içine alınması, dolayısıyla merkezi yönetimin ve padişahın emrine verilmesi demek oluyordu. Bu suretle İslam'ın temsilcisi olan ulema, başkent kadısından taşradaki sıradan bir imama kadar, bir daha ayrılmamak üzere devletin kontrolüne alınıyordu.”

“Bu yapılanma, o zamana kadar İslam dünyasında görülmemiş bir biçimde ulemanın devletin bir parçası haline gelmesiyle sonuçlandı. Artık ulemanın temel görevi, eskiden olduğu gibi bilgi üreterek bilime katkıda bulunmak değil, yalnızca, merkezi iktidarın iradesi doğrultusunda geleneksel İslami bilgilerin eğitim ve öğretimiyle meşgul olarak devlete bürokrat yetiştirmek ve daha esaslı olarak da, merkezinde sultanın bulunduğu siyasal iktidar mekanizmasının bütün fiil ve hareketlerini meşrulaştırmaktı. Böylece ulema, tam anlamıyla bir tür dini bürokrat kimliğine sokulmuş oluyordu.”

“Osmanlı ulemasının bu konumunun, onu Emevi ve Abbasi devirlerinde siyasal otoriteden bağımsızlığını koruyabilen klasik İslam ulemasından ayıran en dikkat çekici vasfı olduğu söylenebilir. Bu yüzdendir ki Osmanlı İmparatorluğu'nda ulema, merkezi iktidardan bağımsız ne ilmi, ne de dini bir otorite mercii oluşturabildi. Bu sayede Osmanlı Devleti, tarihi boyunca bir yandan İslam'ı resmi ideolojisinin itici gücü yaparken, diğer yandan da onu devlete bağlı ulema sayesinde hep siyasal otoritenin kontrolünde tutabilmiş, bu suretle (mesela İran'da olduğu üzere) merkezi yönetimden ayrı bir güç odağı konumuna gelmesini engelleyebilmiştir. 16. yüzyıla kadar şeyhülislamlar hep kazaskerlerin bile gerisinde kalmış olup Divan-ı Hümayun üyesi dahi sayılmamışlardır. Ancak Zenbilli Ali Efendi'den (ö.1525) itibaren, İbn Kemal (ö.1534) ve Ebussuud Efendi (ö.1574) gibi güçlü şeyhülislamlar, bir dereceye kadar siyasi otorite üzerinde etkili olabilmışlerdir.”

“İşte, bu merkezîyetçi bürokratik kurumlaşma içerisinde, ona uygun bir yapı kazanarak gelişen Osmanlı İslamı, özellikle 15. yüzyılın başlarından itibaren medreseler aracılığıyla klasik Sünniliğin hemen bütün teorik ve pratik özelliklerini çok tabii olarak devraldı. Zamanla merkezi yönetim, topraklarına kattığı öteki beyliklerden de, hizmet vermek üzere Osmanlı beyliğine gelen bürokratlar ve ulema aracılığıyla klasik fıkıhı kullanarak devletin ve

toplumun siyasal, sosyal ve hukuki teşkilatlanmasını gerçekleştirdi. Bu, hanefilik tarafından temsil edilen Sünni İslam'ın, bütün kurumlarıyla devletin resmi dini haline gelmesi demektir. Ancak Osmanlı Devleti bu resmi dini, hiçbir zaman, hakimiyeti altındaki toplumların Müslümanlaştırılması şeklinde anlamadı ve bu yolda bir faaliyet göstermedi."

"Bununla beraber 16. yüzyılın ilk yıllarından itibaren Safeviler'le başlayan siyasal ve ideolojik mücadeleler, Osmanlı resmi ideolojisinin tarihindeki en büyük dönüşümlerden birine yol açtı. Militan bir Şii ideoloji propagandasıyla Osmanlı topraklarında taraftar kazanmaya başlayan Safeviler'i ideolojik olarak da bertaraf etmek isteyen Osmanlı yönetimi, Sünniliğin imparatorluğun her tarafına yayılması için bazı baskıcı metotlara başvurdu. Böylece, tarihi boyunca genellikle hep siyasi otoriteye bitişik olduğu için, her siyasi karmaşa ve buhran devrinde bir daralma ve katılma sürecine giren Sünnilik, yeni bir daralma ve katılma sürecine daha girdi. Osmanlı arşiv kayıtları, merkezi yönetimin, imparatorluğun her tarafında sıkı ve amansız bir "zındık, mühlid ve rafizi" takibatının başlatıldığını ve bunun artık hep böyle sürdüğünü gösteriyor"...

"Özellikle Safevi propagandasının bıraktığı etkileri silebilmek için Osmanlı merkezi yönetimi, gayrimüslimleri Müslümanlaştırmak maksadıyla ideolojik bir araç olarak kullanmadığı, kullanmaktan özellikle kaçındığı İslam'ı, kendi içinden çıkmış "sapkınlar'a" karşı katı bir şekilde yorumlanmış, devletin toplum üzerinde bir baskı aracı haline getirilmiş ve toplumu kontrole yönelmiş bir Sünnilik ideolojisi biçiminde kullandı."

"Bu dogmatikleşen Osmanlı Sünniliği, Osmanlı iktidarının koruyucusu hüviyetiyle, bütün 16., 17. ve 18. yüzyıllar boyunca bu yapısını sıkı sıkıya sürdürdü. Tanzimat'tan sonra bürokrasi veya asker kökenli Batıcı Osmanlı aydınlarının, imparatorluğun gerilemesinden sorumlu tuttukları için hücum ederek karşı çıktıkları İslam, bir yandan hurafelere karışmış, zevksiz ve kaba bir şekilde görüntülenen popüler İslam olduğu kadar, diğer yandan da, Osmanlı merkezi iktidarıyla özdeşleşerek siyasallaşmış ve iyice dogmatikleştirilmiş bu devlet İslamıydı". (a.g.e.s.95)

NOT:

Şimdi, burada biraz duralım. Ne anladınız yukardaki bu paragraftan? Bir yanda, Devletle bütünleşen ve Yönetenlerle Yönetilenler arasındaki sınıf mücadelesinde Yönetenlerin elinde ideolojik bir silah haline gelen bir "Devlet İslam'ı" vardır, öte yanda ise, güya buna karşı daha "modern" bir silah olduğu ileri sürülen, "batılılaşma" adı altında başka bir silah!. Peki bu yeni silah kimin elinde idi? O da gene Devletin elindeki bir silah değil miydi! Yani ne oluyordu o zaman? Devlet, sol yanı sıra sağ yanına meydan mı okuyordu (!); işine geldiği sürece İslam'ı kullanıyor, sonra, artık işine yaramaz hale geldiğini gördüğü anda da, tıpkı üzerinden eski bir elbiseyi çıkarıp atar gibi İslam'ı bir yana atarak onun yerine yeni bir din gibi "batıcılığı"- Batı kültürünü geçirmeye çalışıyordu!..

Peki o "tebaa", yani o halk, o ne yapacaktı bu durumda? Çünkü ortada bir değil iki İslam vardı adeta; birincisi Devletin elinde ideolojik bir araç olarak kullanılan İslam'sa, diğeri de, halkın dini, kültürü olarak "gerçek" İslam'dı!.. Fakat Devlet böyle bir ayırım yapmıyordu ki! Nasıl ki kendisi İslam'ı bir hamlede sırtından atıvermişse, aynı şeyi halkın da yapmasını istiyordu o, onun yerine de, "batıcılık", "bilimcilik" adı altında yeni, halka yabancı başka bir dini geçirmek istiyordu!. Tabii o da gene kendi kontrolünde olacaktı. "Hayatta en hakiki mürşid ilimdir" deki "ilim" nasıl bir "ilim"di ki!! Pozitivizmin "din" statüsüne çıkarılmış "iliminden" gayri ne olabilirdi ki bu!..

Devam ediyoruz:

“Osmanlı resmi ideolojisinde İslam, bir taraftan İslamlaştırmada değil, siyasi hakimiyetin yayılmasında ideolojik bir araç rolünü üstlenirken, diğer taraftan bu hüviyetiyle, merkezi yönetimin bir siyaset aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte, onun devlet kontrolündeki bu konumu, Osmanlı Devleti’nin bir teokrazi olduğu şeklindeki nisbeten yaygın kanaatin gerçeğe uymadığının en açık göstergesi olarak algılanmalıdır. **Çünkü, Osmanlı Devleti’nde İslam, yukarıda belirtilmeye çalışıldığı üzere, devletin dışında ve devlete hakim bir konumda değil, devletin kontrolünde ve devlete bağımlıdır. Şeyhülislam’ın , bir papa, bir patrik gibi, hiçbir ruhani otoritenin ve kilise benzeri bir kurumun temsilcisi olmaması bir yana, şahsen padişaha bağlı, yalnızca dini bürokrasinin en üst kademesini temsil eden bir devlet memuru olmaktan öteye geçemediğini biliyoruz. O halde, Osmanlı Devleti’nde İslam, yönetimi bizzat icra edecek, (zaten olmayan) ruhani gücünü bu yönetim üzerinde kullanacak bir maddi araca sahip değildir.** Hilafet onun bu konumunu değiştirecek bir katkı sağlamadığı gibi, üstelik dünyevi iktidarın temsilcisi olan padişahın otoritesini daha da kutsallaştırıp pekiştirerek daha üst bir konuma yükseltmiştir. Çünkü Osmanlı Devleti’nde hilafet, Memlûkler’deki gibi, sultandan ayrı bir kişi tarafından değil, sultanın bizzat kendisi tarafından temsil edilmiştir. Devlet ve elit tabaka kesiminde İslam’ın bu konumunu böyle belirledikten sonra, Müslüman halk kesimindeki konumuna da bakmak gerekiyor.” (a.g.e.s.95)

“Siyasallaşmış İslam’ın devlet kesiminde ulema aracılığıyla temsil edilmesine karşılık, Osmanlı Devleti’nde İslam, halk kesiminde tarikatlar aracılığıyla temsil ediliyordu. Bunun için Osmanlı merkezi yönetimi, yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı gibi, daha başlangıçtan itibaren tarikatların bu nüfuzunu tanımış ve bu çevrelerin temsilcileriyle sürekli iyi ilişkiler sürdürmeye büyük bir özen göstermiştir. Osmanlı sultanlarından bazılarının şu veya bu tarikatın müntesibi yahut muhibbi olmaları da bu ilişkilere oldukça yumuşak ve devlet adına kazançlı bir konum kazandırmıştır. Buna rağmen, ilgili bölümlerde görüleceği gibi, devletin İslam anlayışına karşı Osmanlı tarihi boyunca birtakım çıkışlar da yine bu tarikat çevrelerince gerçekleştirilmiş, hatta bazen merkezi yönetim bu çevreleri sıkı bir takibat ve kontrol altına almıştır.” (a.g.e.s.96)

NOT:

Anladınız mı şimdi yeni kurulan “cumhuriyet”le birlikte, bir yandan Diyanet aracılığıyla İslam gene Devlete bağlanırken, diğer yandan da bütün o “tekke ve zaviyelerin”, “tarikatların” neden yasaklandığını!..Ya, “artık Devlet o işi halletti (Sünnilikle hesaplaşma işini), bize artık gerek kalmadı” diyerekten kendi tekkesini kapatıp götürüp anahtarını da teslim eden o Bektaşî şeyhine ne dersiniz!! Adımı böyle şaşkına çevirirler işte!! “Alevî sorunu çözülsün” diye sızlanmadan önce o sorun nasıl ortaya çıkmış önce onun üzerinde duralım isterseniz biraz!..

“2. Cihad ve Gaza (ilay-ı Kelimetullah)”

“Devletin imparatorluk haline dönüşümünde diğer pek çok faktörle birlikte tarihi bir rol oynayan Osmanlı İslam’ının, temel ideoloji olarak üstlendiği başka rolleri de oldu. Bu rollerin en başta gelenlerinden biri, şüphesiz ki, Osmanlı siyasal gücünün, yayılmacılığının ve hakimiyetinin ana motoru olan cihad ve gaza ideali ve bunun merkezindeki ilay-ı Kelimetullah (Allah’ın adını yüceltme) kavramıydı. Nitekim, Osmanlı Devleti’nin kuruluş ve gelişmesinde en temel etkenlerden birinin cihad ve gaza ideali olduğu, Osmanlı tarihçiliğinin genellikle kabul ettiği bir olgudur. **Bu yüzden Osmanlı İmparatorluğu’nun bir cihad ve gaza devleti olduğunu söylemek ve onun bu kimliğini 19. yüzyıl başlarına kadar sürdürdüğünü kabul etmek yanlış değildir... Daha kuruluştan itibaren Osmanlılar hep bu idealin sevkiyle ilay-ı Kelimetullah peşinde koşmuşlardır. Şüphesiz bu idealin politik ve yayılmacılık için bir yandan da elverişli**

bir meşruiyet aracı oluşturduğu bir gerçek olmakla birlikte, daha önceki hiçbir İslam devletinde bu ideal Osmanlılar'daki kadar belirgin bir simge haline gelmemiş ve resmi belgelerde telaffuz edilmemiştir. Bu sebeple, Osmanlı Devleti'nde siyasetin temeli, daha İslam'ın ilk yıllarında ortaya çıkan cihad ve gaza idealinin beslediği fetih politikasıdır" ...

NOT:

"Osmanlı bir gaza, cihad, fetih devletidir" dediğiniz an aslında mesele bitiyor!. Sadece bu cümle bile Avrupa toplumlarıyla Osmanlı toplumu arasındaki farkı ortaya koymaya yeter. Evet, Cermenler de Roma'yı fethetmiştir, ama bu tamamen ayrı bir olaydır. Buradan, Cermenler'in de ("Büyük Roma-Cermen İmparatorluğu'nun da) Osmanlı gibi "fethiçi bir devlet" olduğu sonucuna varamayız. Fethiçi bir devlet olmak demek, bir devletin-bir toplumun yaşamı devam ettirme mücadelesinde varoluş gerekçesini ve fonksiyonunu üretim faaliyeti içinde kendi kendini üretmekten değil, fetihçilikten alması, onu öne koyarak, üretim faaliyeti falan gibi bütün diğer faktörleri ona tabi-bağımlı hale getirmesi demektir.

Evet, Osmanlı toplumu da üretim yapıyordu, ama buradaki toprak düzeninin, üretim ilişkilerinin ve üretim faaliyetinin tek bir amacı vardı, Devletin fetih politikasına LOJİSTİK DESTEK sağlayabilmek!.. Miri toprak düzenini düşünün; bizdeki Sipahiler Avrupa'daki feodaller gibi değildir. Bunlar, normal zamanlarda birer Devlet memuru gibi çalışırlarken savaş zamanı da hepsi birer askerdi bunların.. Görevleri, savaş zamanı kurallara göre belirlenmiş olan miktarda askerle birlikte sefere katılmak, orduya dahil olmaları.. Yani öyle, feodaller gibi daha çok üretip artı değere el koyarak zenginleşmek falan diye bir amaç yoktu kafalarında! Olamazdı da zaten; çünkü, ekip biçilen toprak üzerinde mülkiyet hakları bile yoktu. Sonunda Devlete ait toprakların üzerinde yapılan üretim faaliyetine göz kulak olmaları vazifeleri.. Bu nedenle, sistemin varoluş karakterini-BİLGİ TEMELİNİ ortaya koyarken sistemi ayakta tutan temel bilginin üretim ilişkilerince kayıt altında tutulduğunu söyleyemiyoruz. Bu bilgi -sistemin bilgi temeli- yönetenlerle yönetilenler arasındaki fetihçi ilişkilerle kayıt altındaydı..

"Osmanlı Devleti'nin böyle bir hüviyetle ortaya çıkışı, yalnızca Osmanlı padişahlarının dindarlıkları veya etraflarındaki şeyhlerin cihad ve gazaya teşvikleri, yahut yalnızca ganimet ele geçirmeye yönelik maddi amaçlara dayalı tek yanlı ve eksik tezlerle açıklanamaz. Bu olgu, yukarda da söylendiği üzere, bir defa 14. yüzyılda İslam dünyasındaki zihniyet değişikliğiyle alakalı olduğu kadar, buna dayalı olmak üzere F.Köprülü ve H.İnalçık'ın tesbitlerinin gösterdiği şekilde, devletin kuruluş döneminde uç mıntıklarının jeopolitik ve kültürel yapılarıyla çok yakından ilgiliydi. Bu yapı, Anadolu'nun iç bölgelerinden akıp gelen nüfusun baskısı, Moğol hegemonyası yüzünden Orta Anadolu'dan kaçıp gelen halkın yeni bir toprakta kendine gelecek arama çabası, Bizans sınır savunma düzeninin bozulması ve buralardaki dini-toplumsal memnuniyetsizlik gibi bazı faktörler tarafından oluşturulmuştu. İşte bütün bu faktörler, Osmanlı padişahları tarafından olduğu kadar, onların sevk ettikleri gazalara katılan gazileri dualarıyla teşvik eden şeyhler ve dervişler tarafından da çok iyi değerlendirildi. Bu kişilerin menkıbeleri hayatlarını ve yaptıkları cihad ve gazaları anlatan menakıbnameler, bugün elimizdedir. Bu eserler, fetihlerin nasıl bir dini ve manevi psikoloji içinde yapıldığını vekayinamelerden çok daha açık bir biçimde yansıtmaktadırlar; kendilerini "küffar illeri'ndeki" İslam'ın bayraktarları olarak görmekten ne büyük haz duydukları açıkça görülür. İslam dünyası onları "ehl-i küfr"e karşı İslam'ı savunan uc gazileri olarak mütalaa ediyor, buna karşılık Hristiyan alemi de, 14. yüzyılda Gregory Palamas'ın yazdığı gibi, bu gazi mücahidleri "Allah'ın Hristiyanları cezalandırmaya memur kılıcı" şeklinde algılıyordu..."

"Osmanlı Devleti'nin bu "kutsal misyon'u", 16. yüzyılın ilk çeyreğine, yani Y.Sultan Selim devrine kadar, İslam alemi adına yalnızca ehl-i küfr'e

(Hristiyan dünyaya) karşı cihad ve gaza olarak algılanmaktaydı. Gerçi bu misyon anlayışı I. Dünya Savaşı'na kadar devam etti. Ancak, 16. yüzyıl başlarında Ortadoğu'da tarih sahnesine çıkan yeni bir siyasal faktör, Osmanlı Devleti'nin bu kutsal "misyonu"nda yeni bir dönemi başlattı. İran'da Şii ideolojisi üzerine kurulan Safevi Devleti'nin Osmanlı topraklarında yoğun bir ideolojik propagandaya başlaması ve bu propagandanın özellikle konar-göçer kesim içinde yankı bulması, Anadolu'da baş gösteren ayaklanmalar, merkezi yönetimi büyük endişelere sevk etmişti. Bunun sonucu olarak, yoğun bir karşı propaganda faaliyetine girişen Osmanlı merkezi yönetimi, Şiiliği İslam dışı saymak suretiyle Rafızilik (sapkınlık) olarak ilan etti. Sonuçta, ehl-i küfr'ün kapsamına Rafıziler'i (Elh-i Rafz) de soktu, cihad ve gaza kavramını Şii İran'a karşı yapılacak mücadeleyi de içine alacak biçimde genişletti. Bu zihniyet değişimi, o zamana kadar Anadolu topraklarında sessiz sedasız oturan heterodoks kesimlere de şamil kılındı. İşte Osmanlı resmi ideolojisinde Safevi faktörüyle birlikte ortaya çıkan bu değişim, Türkiye tarihinde sonuçları bugüne kadar uzanan bir toplumsal ikiliğin doğmasına sebebiyet verdi." (a.g.e.s.100)

NOT:

"Sonuçları bugüne kadar uzanan bir toplumsal ikilik"ten bahsediyor yazar. İki nedeni var bu oluşumun. Birincisini biliyoruz. Osmanlı'nın "batılılaşma" süreciyle birlikte başlayan bir süreç bu. Batılı ülkelerin "Oryantalizm" adı verilen kültür ihracı politikalarıyla çakışan ve altında "Devleti kurtarmak" ideali yatan bir politika..

Ama bunun kadar önemli bir diğer nokta daha var ki, yukardaki paragrafta bunun da altı çiziliyor. Bakın, bugün adına "Alevi sorunu" dediğimiz sorunun kökleri nerelere kadar gidiyor..

Bu çalışmanın konusu açısından burada karşımıza çıkan soru şu oluyor: Peki, Devlete karşı olan bütün bu kalkışmalar, mücadeleler neden Batı'daki gibi bir sivil toplum zemini yaratamadı bizde; neden üretken-doğurgan bir potansiyeli ortaya çıkaramadı?.. Avrupa'da köylü savaşları kapitalizmin doğuşuna öncülük ederken, bizde neden böyle olmadı?.

Neden dersiniz, bu da ayrı bir çalışmanın konusu: <http://www.aktolga.de/m48.pdf>

"3. Darü'l Harb, Diyar-ı Küfr (Hristiyan Dünya)"

"Osmanlı Devleti'nin kendi dışındaki Hristiyan dünyaya bakışı büyük çapta İslam tarihi mirasının oluşturduğu bir bakıştır. İslam hukuk geleneklerine göre dünya, darü'l İslam (İslam memleketi, selamet toprağı) ve darü'l harb (savaş ülkesi) olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmıştır. Osmanlı resmi ideolojisinde Hristiyan alemi bu ikinci terimle ifade olunur. Burada gözden kaçırılmaması icap eden önemli nokta, fetihlerin nihai amacının, darü'l-harbin İslam dinine değil, Osmanlılar'ın temsil ettiği İslam egemenliğine dahil edilmesi olduğudur."

"Osmanlılar bu uc gaziliği misyonlarına 16. yüzyılda hilafetin getirdiği yeni ve evrensel bir boyut eklediler. Bu, Osmanlı Devleti'nin hilafet-penah (hilafetin sığınağı) olmak itibariyle kendine biçtiği, o zamana kadar Memluk Devleti'nin uhdesinde bulunan İslam'ın hamiliği misyonuydu. Bu misyon, İran hariç, hem bütün İslam dünyasının, hem de Batılılar'ın Osmanlı Devleti'ne yepyeni bir gözle bakması, onu İslam dünyasının lideri olarak algılaması sebebiyle iki dünyayı da ilgilendirmesi bakımından evrensel. Nitekim, Osmanlı Devleti bunun bilincini idrak etmişti; bundan böyle Batı

Hristiyan alemine bu misyonun gösterdiği açıdan bakacaktı. Batı'ya karşı kazanılan her zaferden sonra, bu zaferleri İslam alemine müjdelemek ve böylece onların gözünde saygınlık kazanmak maksadıyla kaleme alınan **fetihnamelerde**, bu bakış açısını vurgulayan tipik ifade biçimlerine bol miktarda raslanır"...(a.g.e.s.100)

“4. Darü'l İslam (İslam Toprağı, Müslüman Dünya)”

“Osmanlılar'da Hristiyan dünyaya bakış nasıl darü'l-harb kavramına göre şekillenmişse, Müslüman alemine bakış da darü'l-İslam kavramı üzerine bina edilmiştir. Kurulduğu yıllardan itibaren Osmanlı Devleti'nin başta komşu Türkmen beylikleri olmak üzere, İslam devletlerine karşı takip ettiği siyaseti, “kendilerinden Osmanlı topraklarına karşı her hangi bir saldırı vuku bulmadığı, veya Osmanlılar'a karşı Hristiyanlar'la anlaşmadıkları sürece barış ilişkileri çerçevesinde dostane yaşama” şeklinde özetlemek mümkündür.”

“İlay-ı Kelimetullah'ı kendilerine düstur edinmiş bir gazi devleti olan Osmanlılar, Müslüman devlet kimliğiyle İslam kamuoyunda gayrı meşru ve haksız duruma düşmemek için, öteki Müslüman devletlerle geçerli bir sebep olmaksızın (en azından görünürde geçerli bir sebep olmaksızın) savaşmamaya son derece dikkat etmişlerdir. Bu sebeple Osmanlı padişahlarının, Anadolu'daki diğer beylikler, Timurlular, Akkoyunlular, Safeviler ve Memlukler'le savaşacakları zaman, bunu her zaman çok isteyerek yapmadıkları söylenebilir; yapmak zorunda kaldıkları zaman da daima geçerli şer'i gerekçeler bulmaya özen göstermişlerdir”...

“İstanbul'un fethi, Osmanlı Devleti'nin kendini İslam dünyasında üst düzeye yerleştirmesine fırsat veren ilk önemli olay oldu. İkinci adımı, Memluk Devleti'ni ortadan kaldırıp hilafeti uhdesine alarak attı. Bu, onun İslam ülkeleri karşısındaki konumunu daha meşru bir zemine yerleştiriyordu. Osmanlı Devleti bu son adımla kendini iki noktada İslam dünyasından sorumlu görüyordu:

1-Dışarda Hristiyan Batı'ya karşı güvenliğini sağlamak, 2-İçeride iktidar ve egemenliğinin dayanağı, meşruiyet kaynağı olan inancını (Sünniliği) tehdit edecek, tehlikeye sokacak her türlü sapkınlığın önüne geçmek.”

“Osmanlı Devleti'nin bu ikinci misyonu, yukarıda da işaret olunduğu üzere, 16. yüzyılın başında İran'da Oniki İmam Şiiliği'nin militan yorumuna dayalı bir ideoloji üzerine kurulan Safevi Devleti'nin faaliyetleri üzerine, eskisine göre çok daha keskin bir hüviyetle ortaya çıktı. Çünkü bu genç devlet, Sünni Osmanlı Devleti'ni kendisi için en büyük siyasal rakip olarak görmüş ve onu silah gücüyle ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını fark ettiğinden, içeriden zayıflatma yolunu seçip Anadolu'da zaten Osmanlı merkezi yönetimiyle sürekli problemleri olan Türkmen zümreleri arasında sistemli ve yoğun bir mezhep propagandasına girişmişti. Bu konuda bu güne kadar yayımlanan bazı ciddi ve önemli araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara bakılacak olursa, Osmanlı Safevi mücadelesinin esas itibariyle siyasal bir rekabetten kaynaklandığı, bir Sünnilik-Şiilik mücadelesi olmadığı ve Safevi Devleti'nin Şiiliği, Osmanlı Devleti'nin de Sünniliği bir siyasal araç olarak kullandığı ortaya çıkıyor. Ama bu mücadele aslında bir mezhep mücadelesi olmasa bile, sonuç itibariyle yine de Şii propaganda Osmanlı topraklarına Sünniliğe karşıt başka bir İslam yorumunu taşımış ve iki kesim arasında (bugün dahi devam eden) inanç ayrılığına dayalı bir münaferecin doğmasına da yol açmıştı.”

“İşte, ister siyasi amaçlardan dolayı, ister bu belirtilen sebep veya her ikisinin yüzünden olsun, Osmanlı merkezi yönetimi, Şii Safevi Devleti’ni İslam’dan sapmış, dolayısıyla küfre saplanmış olarak görüyor, onu sapkın anlamını yüklediği Rafizi terimiyle niteliyordu. Bununla da yetinmiyor, daha da ileri gidip onu kafir ilan ederek gayrimüslim devletlerle aynı konumda değerlendiriyordu. Ne var ki, iş bu kadarla da kalmamış, bu mücadelenin şiddeti içeriye de yansıyor, Safevi propagandası sonucu Osmanlı hakimiyetini artık tanımaz olan önemli bir yerleşik ve konar-göçer halk kesimi, Rafizi ve kızılbaş adı altında, bundan böyle Sünni Osmanlı iktidarının içerdeki hasmı durumuna düşmüştü. Böylece İslam’ı kabul ettikleri tarihlerden bu yana Türk tarihinde ilk defa Anadolu’nun Müslüman Türkleri Sünni ve Kızılbaş (Alevi) olmak üzere, birbirine maruz iki kesime bölünmüş oluyordu”.. (a.g.e.s.103)

“OSMANLI RESMİ İDEOLOJİSİNİN KARAKTERİSTİKLERİ”

“Osmanlı resmi ideolojisi ve buna dayalı düzen daha ilk bakışta iki mühim karakteristik ortaya koyar: A) Koyu bir merkezîyetçi devletçilik, B) Dinsellik.

Merkezîyetçi Devletçilik: Osmanlı resmi ideolojisi, görülebildiği kadarıyla koyu bir merkezîyetçi ve devletçi karakter yansıtır. Hatta tarihte Emeviler’den bu yana İslam devletleri içinde hiçbirinin Osmanlılar’daki kadar merkezîyetçi ve devletçi bir yapı arzettiği söylenemez. Bunun belki en mühim göstergelerinden biri, güçlü İslami kimliğine rağmen Osmanlı Devleti’nin İslam’a bünyesindeki farklı etnik ve dini cemaatleri bütünleştirici bir rol biçmemiş olmasıdır. Aksine, o bu bütünleştirici rolü, “vergi vermek suretiyle kendisinin siyasi hakimiyet ve otoritesini tanıma ve boyun eğme” faktörüne yüklemiştir. Osmanlı Devleti kendisini, işte bu faktörün bir arada tuttuğu etnik-dini cemaatler (millet sistemi) arasındaki farklılıkları koruyan ve teminat altına alan bir konuma yerleştirir. Buna rağmen cemaatler arasındaki ilişkileri düzenleyici değil, kontrol edici bir tutum takınır. Bu sebeple kendisini yalnızca Müslüman tebaanın temsilcisi olarak değil, işte bütün bu etnik-dini farklılıkların üstünde ve kesişme noktasında, hepsinin temsilcisi olarak görür. Meşhur “Osmanlı” teriminin ihtiva ettiği tipik Osmanlı kimliğinin anlamı burada belirginleşir. Bu anlayışın tabii bir sonucu olarak Osmanlı Devleti kendisini Devlet-i İslamiyye değil, Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye (veya bunun kısaltılmışı olan Devlet-i Aliyye) diye isimlendirmiştir. Uzun yıllar boyunca bütün diplomatik belgelerde kullanılan tabir budur.”

“İşte bu yüzden Osmanlı Devleti bütün İslami kimliğine rağmen, kurduğu düzenin yürüyebilmesi için merkezîyetçi devlet ruhunu egemen kılmıştır. Onun bu karakteristik vasfı, aslında kendisinin de geleneklerinin varisi bulunduğu klasik İslam devlet anlayışından değil, Türk kökeninden (belki biraz da Bizans etkisinden) gelmektedir. Bu özelliği dolayısıyla Osmanlı resmi ideolojisinde devletin bekaası her şeyin üstünde ve her şeyden önce gelir. Bu o kadar güçlü bir motivasyondur ki, bizzat hanedanın da üstündedir. Devletin bekası ve nizam-ı alem için hanedan mensuplarının feda edilmesinden kaçınılmayan bir düzende, devlete muhalif yapılanmalara, oluşumlara asla müsamaha edilmeyeceği çok açıktır. Bu oluşumlar en ağır biçimde cezalandırılır ve ortadan kaldırılmaları için en şiddetli yöntemlere başvurulur. Bu noktada Osmanlı merkezi iktidarı, hiçbir engel tanımaz.”

“Bu koyu merkezîyetçi devletçi karakter, çok tabii olarak mevcut düzene de yansımıştır. Nitekim Osmanlı Devleti’nde yönetenler ile yönetilenler, klasik İslam devletlerinin hiçbirinde rastlanmadığı kadar açık ve belirgin hatlarla birbirinden ayrılmış ve kesin statülere kavuşturulmuştur. Bu statüler, en alt kademesinden en üstüne varıncaya kadar tipik bir askeri bürokrasi tarafından kendi sistemi içinde oldukça rasyonel bir teşkilatlanmaya tabi tutulmuştur.” (a.g.e.s.105)

“Dinsellik”

“Burada şunu hemen belirtelim ki, Osmanlı resmi ideolojisinin ikinci tipik karakteristiği olan dinsellik, daha önce de işaret edildiği üzere, dinin apayrı, siyasi iktidar ve hakimiyetten bağımsız, iyi örgütlenmiş bir alana sahip olduğu bir dinsellik değildir. Tabir caizse, bu devletçi bir dinselliktir.”

“Osmanlı resmi ideolojisinin bu karakteristiğinin, en fazla belirginleştiği birinci alan, cihad ve gaza konusundadır”...

“İkinci alan ise, resmi ideolojiye ve onun yapılandığı düzene karşı oluşan muhalefet çevrelerine karşı yöneltilen ithamlardır. Bu ithamlar, koyu bir Sünnilik anlayışında temellendirilir. Suçlamalarda da sürekli dinsel kavramlara atıflar ve vurgular vardır. Böylece bu çevrelerin en zayıf yerlerinden vurulup Osmanlı toplumsal düzeni içinde toplum dışılıkları veya başka bir ifadeyle “daire dışı”lıkları özellikle öne çıkarılır ve mahkumiyetleri gerekçelendirilir. Devlet böylece hem kendini bu çevrelere karşı kamuoyu nazarında meşru bir konumda savunmuş, hem de onları mahkum etmiş olarak amacına ulaşmış olur.” (a.g.e.s.105)

NOT:

Şimdi soru şu: Tamam, 16. yüzyılın başlarında Safevi Devleti’nin ortaya çıkışıyla birlikte, bunların Şiiliği öne çıkararak yürüttükleri ideolojik mücadele ve Osmanlı Devleti’nin de buna karşı bir reaksiyon olarak Sünniliği öne sürmesinin (onu ideolojik bir silah olarak geliştirmesinin) sonuçları ortada; ama, bütün bunlar hep daha sonra ortaya çıkan şeyler; bundan önce de bir Şeyh Bedreddin olayı var Osmanlı’nın tarihinde, ona ne diyeceğiz peki, onu nasıl açıklayacağız? Çünkü o zaman henüz daha ortada ne Safevilerin ideolojik saldırısı vardı, ne de birşey? Alevi-Sünni mücadelesi diye birşey de yoktu daha ortada. Devlet vardı, onun kontrolündeki ideolojik bir silah olarak “Devletin İslam’ı” vardı, bir de, kurucu ruhu temsilen Halk İslamı-Tasavvufuyla birlikte ta o “Babai isyanından” beri Devlete karşı direnen Tasavvuf erleri vardı. Yani, demek istediğim, sistemin iç çelişmesini oluşturan ve daha Devletin ortaya çıkışıyla birlikte kendini hissettiren mücadele, daha sonra ortaya çıkan Osmanlı-Safevi (ve Alevi-Sünni) mücadelesinden eskidir. Bu işin ucu ta o Selçuklular’a karşı olan “Babai” ayaklanmasına kadar gider.

Dikkat ederseniz, ortada hep bir temel çelişki vardır ve bu tarih boyunca evrilip durmaktadır!..

SONUÇ

Toplumlar herşeyden önce tarihsel gerçekliklerdir..Yani, hiçbir zaman öyle kendinde şey-mutlak gerçeklik toplumsal varlık diye birşey yoktur!.

Yaşamı devam ettirme mücadelesinin bir gereği olarak Moğol baskısından kaçıp Anadoluya gelen o Horasan erenlerini-atalarımızı düşünün..İlkel komünal toplum kozasından yeni çıkmış, ama henüz daha sınıflı toplum kelebeği haline gelerek devletleşme aşamasına gelememiş olan, konar göçer bir aşiret hayatı yaşayan o dervişleri, alpleri düşünün..Onlar sadece yaşamı devam ettirmenin gereği ne ise onu yapıyorlardı. Bu süreç onları kaçınılmaz bir şekilde tarihsel devrimci bir rol oynamaya, antika sınıflı toplumlarla-„medeniyetlerle“ boğuşmaya götürmüştü..Bütün bunları onların içinde yaşadıkları coğrafyayla birlikte düşünürseniz ortaya çıkan sonuçları daha iyi kavrayabilirsiniz..Yani onlar-atalarımız-oturupta „Türk tipi bir başkanlık sistemi“ falan yaratmaya çalışarak devlet haline gelmemişlerdi!. Onların yüzyıllara varan toplumsal yaşamlarının kuralları, dönemin koşulları içinde, diğer toplumlarla ve coğrafi ortamla olan karşılıklı etkileşmelere bağlı olarak kendiliğinden bir yapı şeklinde ortaya çıkmıştı.

Hal böyle iken, eskiden kalma antika merkezietçi toplumsal yapısını reforme ederek onu küreselleşme sürecine uyumlu hale getirmeye çalışan, daha ademi merkezietçi bir yapıya sahip olabilmek için yeni bir anayasanın zorunlu olduğunu tartışan bir Türkiye’de, siz şimdi tutun, aradan yüzlerce yıl geçmiş olmasına rağmen, şimdi artık bambaşka bir dünyada yaşıyor olmamıza rağmen, sanki hiçbirşey değişmemiş gibi, „mal bulmuş Mağribi“ havasıyla bugünün Türkiye’sini atalarımızdan kalma „Türk tipi toplumsal genlere“ uydurarak yeniden şekillendirmeye çalışın!!..Daha şurda Devletçi Kemalist elite karşı verilen mücadelenin dumanları tütmeye devam ederken, daha ademi merkezietçi, daha demokratik bir Türkiye, yeni bir Anayasa falan derken, bir de bakıyoruz o eski DEVLET anlayışı bütün haşmetiyle yeniden karşımıza dikiliyor, pes doğrusu!!..Daha çok demokrasi, yerel yönetimlere daha fazla yetki derken yeniden „Türk tipi bir Sultanlık“ sistemini tartışmaya başladık!..Helal olsun, ve de kolay gelsin!!..

